

ISPARTA TOPLANTILARI 6

KENT HUKUKU VE KENTLİ HAKLARI

ISPARTA BELEDİYESİ  
ISPARTA TOPLANTILARI YAYINLARI - 6



## ISPARTA TOPLANTILARI 6

*Organizasyon*  
**Plato Danışmanlık Eğitim AŞ.**

*Yayına Hazırlık*  
**Okutan Yayıncılık**

*Editör*  
**Hulusi Şentürk**

*Mizanpaj-Kapak Tasarım*  
**Yusuf Limon**

Bu kitap, Isparta'da gerçekleştirilen "Kent Hukuku ve Kentli Hakları" konulu toplantının konuşma kayıtlarının deşifresinden oluşmaktadır.



# KENT HUKUKU VE KENTLİ HAKLARI

**Hasan Balaman**

Isparta Belediye Başkanı

**Fahrettin Önder**

Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi

**Mustafa Taşkaya**

Isparta Belediyesi Başkan Yardımcısı

**Halil Kızılsimşek**

Sanayi ve Ticaret İl Müdürü

**Hasan Özgüleç**

Eğitimci - İşadamı

**Hulusi Şentürk**

Plato Danışmanlık A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı



## *Sunuş*

Belediyeler, belde halkının yerel nitelikli ihtiyaçlarını karşılamakla görevli kamu kuruluşlarıdır. Yerel ihtiyaçlar ise çok çeşitli, ihtiyaçları çözmek için belediyelerin ellerindeki imkânlar ise kısıtlıdır. Başarılı olmak ancak kıt imkânlardan en yüksek verimi almakla mümkündür. Etkin ve kaliteli yönetim de bunu gerektirmektedir. Günümüzde etkin ve kaliteli yönetim için adına “yönetişim” denilen ve ilgili tarafların birlikte karar almalarını gerektiren yönetim anlayışının uygulanması gerekmektedir.

Isparta Belediye Başkanı olarak göreve geldiğim 2004 yılın-

dan beri bana emanet edilen bu kenti çağdaş yaşam standartlarına kavuşturarak kentlilerin yaşam kalitelerini geliştirebilmek için çalışma arkadaşlarımızla birlikte yoğun bir çaba içerisinde olduk. Dört yıl içerisinde Isparta’da çok önemli gelişmeler sağladık. Dileğimiz ve gayretimiz bu gelişmenin artarak sürmesidir. Ancak yukarıda da bahsettiğimiz gibi kısıtlı imkânlarla karşılık yapılması gereken çok hizmet bulunmaktadır. Bu hizmetleri gerçekleştirebilmek için belediye-miz, sivil toplum örgütleri, meslek odaları ile merkezi idarenin ilimizdeki temsilci kuruluşları ile birlikte sorunlarımızı konuşmak, birlikte çözüm yolları geliştirmek ve yine birlikte bulunan çözümleri uygulamaya geçirmek zorundayız.

Isparta Toplantıları adı ile başlattığımız ve 12 konuda gerçekleştirilecek çalışmalarla ilgili tarafların bir araya gelmesi ve birlikte çözüm üretmesi amaçlanmaktadır. Bu kitap, bu kapsamda yaptığımız yedinci toplantının tutanaklarıdır. “KENT HUKUKU VE KENTLİ HAKLARI” konulu toplantımızda kentlilerin kentte yaşamaktan kaynaklanan hak ve sorumlulukları değerlendirilmiştir.

Dileğimiz ve görevimiz Isparta’da kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi yolu ile Ispartalılara en güzel hizmetleri sunmak ve daha güzel yarınları da hep birlikte inşa etmektir. Çalışmalarda emeği geçen herkese teşekkür ediyor, bu ve benzeri çalışmaların artırılarak sürdürülmesinin gereğine inanıyoruz.

**Hasan Balaman**

*Isparta Belediye Başkanı*

# KENT HUKUKU VE KENTLİ HAKLARI



## I.OTURUM

### Hulusi Şentürk

Herkese hayırlı günler diliyorum. Bugün sizlerle Isparta kent toplantılarının altıncısını yapacağız. Bu akşamki konumuzun başlığı “kent hukuku ve kentli hakları” olacak. Süleyman Demirel Üniversitesi’nden hukukçu Sayın Fahrettin Önder, Belediye Başkan Yardımcımız Sayın Mustafa Taşkaya, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Isparta Şube Başkanı Sayın Hasan Özgüleç, Sanayi ve Ticaret İl Müdürümüz Sayın Halil Kızılışımşek Bey. Bu konu aslında Türkiye açısından yeni sayılabilecek bir konu çünkü Türkiye’de özellikle kent hukuku bağlamında çok geç çalışmalar yapıldı; hatta bundan 5 – 6 sene öncesiydi “x” üniversitesinden belediyeye bir anket formu gönderil-



mişti, şehir hukuku konusunda ne düşünüyorsunuz diye sorular vardı. İlk defa şehir hukuku tabirini görünce de internetten aramıştık ne demek şehir hukuku, diye. Ama şehir hukuku ile ilgili hiçbir şey bulamamıştık. Türkiye’de uzun yıllar genelde zabıta talimatnamesi üzerine bina edilen kentte yasakların cezaların, kuralların konuşulduğu bir kavram akla geliyordu. Oysa kent hukuku çok daha geniş bir kavram. Son yıllarda bu konuda makaleler yayınlanmaya başlandı. Ama yine de Türkçe kaynaklar çok az. Tüm kaynaklar Avrupa Kentsel Şartı Kentli Hakları bildirgesi üzerine konuyu bina etmekte. Yeni bir kavram, yeni bir konsept Türkiye için. Ancak kentte kentli olarak yaşayabilmemiz için kent hukuku kavramının içini doldurmamız gerekli.

Kent hukukundan bahsettiğimiz noktada kentli haklarından da otomatik olarak bahsetmemiz gerekiyor. Sonuçta bu kentlinin sahip olduğu haklardır. Peki, bir kentli, kentli olması hasebiyle ne gibi haklara sahiptir? Yani insan olma hakkın dışında, yurttaş olması hasebiyle sahip olduğu hakkın dışında bir de kentli olarak hangi haklara sahiptir? Belediye kanunumuz bu konuda son derece yetersiz kalıyor; çünkü belediye kanunumuzun sadece 13. maddesinde bu konuya dönük bir düzenleme var o da “hemşehrilerin belediye yönetimine katılmaya, belediye hizmetlerinden yardım alamaya hakları vardır” diyor. Dolayısıyla hemşerilerin belediye yönetimine katılmak ve belediye hizmetlerinden yararlanmak hakkı olduğu ifade ediliyor.

### **Hasan Balaman**

Şehir medeniyet demektir. Medine adı buradan gelir. Şehirlerin tarihi aslında medeniyetlerin tarihidir. Medeniyet nedir?

Medeniyetin çok farklı tanımları yapılmakla birlikte tanım ne olursa olsun medeniyet hak ver hukuk demektir. Medeni bir toplum kuralları olan ve bireylerin de bu kuralara uyduğu bir toplum demektir. Medeni insan dediğimizde de “Kültürlü, eğitilmiş, görgü kurallarına uyan” kişileri tanımlamaya çalışıyoruz. Dolayısıyla medeni olmak kurallar sahibi olmayı ve bu kurallara uymada hassas olmayı gerektirir.

Şehirli olmak demek medeni olmakla aynı anlamda kullanılmaktadır. Çünkü şehir demek kurallar demektir. Siz köyde evinizin camından istediğiniz zaman halı silkeleyebilirsiniz. Siz köyde çeşitli hayvanlar besleyebilirsiniz. Ama kente geldiğinizde bunları yapamazsınız. Öyle ise kent demek kurallar demektir. Kurallar ise birbiri ile bağlantılı, belli bir çerçeve içerisinde oluşturulmuş prensiplerdir. Bunun adı da hukuktur. Yani kent demek aynı zamanda hukuk demektir. Hukuksuz kent olamaz.

Hukuk haklardan oluşmaktadır. Ama her hak aynı zamanda sorumluluk da gerektirir. Örneğin kişinin yaşama hakkı vardır ama bu hak başkalarının yaşam hakkına riayet etme sorumluluğunu da gerektirir. Öyle ise kent hukuku kentlinin haklarından ve sorumluluklarından oluşmaktadır. Kentte yaşayan herkesin diğer haklarının dışında kentte yaşamaktan kaynaklanan hakları vardır. Ama aynı zamanda da diğer sorumluluklarının yanı sıra kentte yaşamaktan kaynaklanan sorumlulukları da vardır. İşte kentte yaşayanların kentte yaşamaktan kaynaklanan hak ve sorumlulukları kent hukukunu oluşturur.

Bir kentlinin temel hakları neler olabilir? Bu alanda Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi söz konusudur. Bu bildirgenin şarta



dönüşmesi “Avrupa Kentsel Şartı” ile söz konusu olmuştur. Avrupa Kentsel Şartı’na göre kentlilerin sahip oldukları haklar 20 ayrı başlık altında toplanmıştır. Güvenli bir kette yaşama hakkından uygun konutlara, ulaşımdan çevreye, ekonomik faaliyetlerden kültüre kadar geniş bir yelpazede toplanan bu hakların hepsi kentli haklarını oluşturmaktadır. Peki kentlinin sorumlulukları nelerdir. Bunları da özetle şöyle açıklayabiliriz.

1-Kentin sahibi olmak. Çünkü her kentli o kentin sahibidir. Sahip olmak onu korumayı, onunla ilgilenmeyi gerektirir. Kentlilik bilinciyle hareket etmesi gerekir.

2-Kentli gibi davranmak. Yani kurallara uymak.

3-Yönetime katılmak: Belediye Kanunu’nun 13. maddesinde de açıkça belirtildiği gibi kentlilerin kent yönetimine katılmaya hakları bulunmaktadır.

6-Kent olanaklarını korumak. Parklar, çeşmeler, banklar ve benzeri donatım ve ekipmanlar tahrip edilmekte, çevre hızla kirletilmektedir. Yani, kentte yaşayanlar kente karşı suç işlememlidir.

7-Sosyal Dayanışma. Kentler yalıtılmış bir yaşam yeri değil, güçlü sosyal ilişkilerin olduğu bir yaşam yeri olmalıdır.

8-Kültürel mirası korumak. Kentler kültürel faaliyetlerin en önemli mekânlarıdır. Kentlilerin tek kültürlülük dayatan değil, diğer kültürlerle bir arada yaşama olgunluğuna sahip kişiler olmaları gerekmektedir. Buna paralel olarak da kültürel aktivitelere daha fazla katılım gerçekleştirilmelidir.

9-Kent kurallarına saygı: Her vatandaş yürürlükteki yasalara

saygılı olmak zorunda olduğu gibi kentliler ayrıca kentle ilgili kurallara da hassasiyet göstermelidir. Örneğin çöp toplama saatlerine riayet etmek, atıkların ayrı toplandığı durumlarda bu ayrıma uygun atıkları biriktirmek gibi.

10-Diğer kentlilerin haklarına saygı: Kentler büyük ölçekli nüfusların yaşadığı ortak mekânlardır. Bu mekânların kullanımında diğer kentlilerin haklarına da saygılı olmak gerekmektedir.

### **Fahrettin Önder**

Teşekkür ederim. Hulusi Bey kent hukuku ve kentli haklarının genel bir girişini yaptı. Sadece genel girişini yapmakla kalmadı, Türkiye’de ki gelişimini en azından tarihini bir nebze olsun bahsetti. Akademik boyutta bende bir kısım gelişmelerden bahsedeceğim. Bir hukukçu olmam hasebiyle kentli hakları konusunda somut, tabi burada bu toplantının bize asıl fayda sağlayacak kısmı uygulamaya yönelik sonuçları. Biz akademisyenler teorik olarak anlatırız ama neticede somut bir şey çıkmazsa dinlemekle yetinmiş oluruz. Bu açıdan yeni bir kavram olan kent hukuku ve kentlilik hakları ile ilgili uygulamaya yönelik açıklamalar yapmaya çalışacağız. Şimdi bu konuda çalışmaların yeni olduğunu söyledik. Hulusi Bey de zaten bu konuda akademik bazda çalışmış, yazılar yazmış bir kişi. Çünkü bu konu sadece hukukçuların tekelinde olan bir konu değil. Zaten hukuk tüm alanları bir araya getirdiğimiz zaman hukuk oluyor.

Şimdi hak, hak-hukuk, hak-talep, talep-dava bizim öncelikle bilmemiz gereken temel kavramlar. Bunlarda bir ittifak sağlarsak, bunlarda halkımızı bilinçlendirirsek uyuşmazlıklarının çözümlerini kentli hakları bağlamında da, kentli hakları



diyebileceğimiz uygulamaları görmüş oluruz.

Hak nasıl hukuk içersinde yer alır. Hukuk içinde olmadan hukuk dışında da haklar mevcut mudur? Teorisyenler, akademisyenler, hukukçular hakkın temelinde irade gücünü aramaktadırlar. Ama hukukçuların bir özelliği de birisi kuyuya taş atar diğeri çıkarmaya çalışır. Şimdi irade gücü dediğimiz zaman gücü hakkın mesafesine çıkarırız. O zaman karşı bir fikir ortaya atılır; korunan menfaatler. O zaman üçüncü bir kişi de der ki “sende haklısın”. Şimdi bu açıdan baktığımızda biz hakkı hukuken korunan menfaatler olarak gördüğümüz zaman acaba hak olarak adlanmış mıdır veya korumak için yeterlidir? Yeterli değildir. Hakkı biz müesseseleştirsek kurallarıyla, kavramlarıyla, kurumlarıyla bir araya getirirsek o zaman hukuk olur. Yani biz bu noktada şöyle temsil yapabiliriz; haklara elbise giydirdiğimiz zaman ya da elbise giydiyse elbisesini koruduğumuz zaman, o zaman hukuk olmuş olur.

Kent hukuku hakların kente yönelik bulunanlarıdır. Kentteki hakların neler olduğunun ortaya konulması gereklidir. Çok çeşitli haklar vardır, bununla birlikte kent hukuku bağlamında haklardan bahsederken öncelikle insan haklarından bahsedilmesi gerekir. İnsan hakları kavramının kullanıldığı tarih yenidir. Hak mücadelesi tek kişinin varlığından beri dünyada vardır ama toplu halde yaşamak zorunluluğu da doğduğu için zaten haklar da toplu yaşamamanın bir sonucudur. Toplu halde yaşanan yerde de muhakkak hakların aynı yöne gitmeyişi, karşılıklı olarak benim bir insan olarak hakkım varsa karşımdaki insanın da hakları vardır. İşte burada hakların çatışması ortaya çıkıyor. İnsanların insan olması hasebiyle, doğuştan, hiç talep etmeden, hiç çalışmadan, sadece insan olmasından

kaynaklanan sahip olduğu haklar vardır. Öncelikle insanların insan olarak var olması dolayısıyla sahip olduğu haklar, arkasından da toplu yaşamının gereği olarak devlete karşı, devletten istenen haklar vardır. Belli bir noktaya doğru gidiyor insan hakları tarihi.

İki bireyin birbiriyle mücadelesi iki bireyi ilgilendiriyor ama iki bireyin onların üstünde olan birinin talebine karşı haklarıysa, yönetenden istediği haklar noktasında baktığımızda evrensel insan hakları beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile daha önce yazılı olmayanların yazılı hale getirilmesi ve neticede birey bazlı soyut insan haklarının (az önce söylediğim gibi önemli olan bunların somut sonuçları neler, bunları saymak yetmez ve yetmediği tarih sürecinde de anlaşılmıştır.) belirlenmesidir. Bunlar birinci kuşak haklardır. Birinci kuşak haklar soyuttur, somut bize verilen nerde anlaşılmıştır, verilen hakların verildiği şekliyle kullanılmadığıyla sonuçlanmıştır. Akabinde işte sosyal devlet fikri doğmuştur. Sosyal devlet ikinci kuşak hakları oluşturmuştur. Bu yetmiş mi? Yetmemiş. Üçüncüsü, ikisinin ortası olan karma görüştür. Buna göre son 20-30 yıldır dünyada tartışılan ve kentli haklarının da temelini oluşturacak dayanışma hakları fikri ortaya atılmıştır. Nedir dayanışma; birinin diğerine muhtaç olduğunun anlaşılmasıdır. Ayrıca iki insanın muhtaç olduğunu anladıktan sonra kendisinden sonra gelecek insanlara da bu elde ettiklerinin bırakılması, sürdürülebilirlik anlamında olan haklardır.

İşte bu noktalarda dünyada tarihi gelişim içersinde baktığımızda bu üç kuşak haklarla ilgili olarak BM'nin kurulmasından sonra konferanslarla, bildirgelerle neticede içinde kentli kavramının da geçtiği kent kavramının da geçtiği insan hak-



ları bazlı açıklamalar yapılmıştır. Ve neticede de bizim içinde bulunduğumuz Avrupa Birliği, Avrupa Konseyinin 1997'deki Avrupa Kentsel Şartı. Dolayısıyla ben şimdi hak ve hukuk bağlamında hakların müesseseleştirilse hukuk olduğunu hukukun da toplu yaşamının bir verisi olduğunu ve bunda temelinde insan haklarının bulunduğunu görüyoruz. Ayrıca insan haklarının da tarihi süreç içerisinde mutlaka mücadele ile elde edildiğini ve mücadelenin güçlü-güçsüz dengesinde devam ettiğini ve güçlü olanın da devlet olduğu fikriyle belli bir noktaya gelindikten sonra devletinde bireylerine soyut olarak verdiği somutlaştırma örneği olarak insan hakları bazlı bir arada yaşamasının bulunduğu ve toplu yaşama merkezleri olan kentlerdeki insanların yaşama hakkıyla bağlantılı bazı haklarının somutlaştığını görüyoruz.

1992'de ki bu Avrupa Konseyinin Kentli Hakları ile ilgili kentsel şartında 20'ye yakın hak sayılmış. Bunları tek tek saymaya gerek yok. Bunların sayılması da yetmiyor. Ülkelere bunlara imza atması da yetmiyor. Gerçi imza attığımız zaman uluslararası sözleşme oluyor ve Türkiye'yi bağlıyor ama bu da yetmiyor. Neticede bu tarihten sonra kentli hakları kavramı son 10 yıl içerisinde akademisyenlerce dile getirildikten sonra bizim mevzuatımızda da yer almaya başlamıştır. Biz bu noktada yeniyiz.

1982 anayasamızda sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı diye sağlıklı bağlantılı olarak uzun üst kavram konulmuştur. Biz bunun altına her hakkı yerleştirebiliriz kentli hakkı olarak. Çünkü sağlıklı ve dengeli bir çevre dediğimiz zaman zaten hukukçuların tartıştığı nokta kentli hakları çevre haklarının bir alt kimliğimidir tartışması gündeme gelmiştir. Bu anlamda gerçekten çevre hakkı dediğiniz zaman insa-

nın çevre ile olan ilişkileri gündeme gelir. Peki, çevre nedir? İnsanların toplu yaşadığı mekanlardır, toplu yaşadığımız mekanlar da kent kavramı ile açıklanabilir. İşte biz kent hukuku derken, kentli kavramı derken “medeniyetin beşiği olan, bir arada bulunduğumuz kentlerdeki kentte bulunma zorunluluğundan kaynaklanan somut haklarımız nelerdir?” Sorusuna cevap bulmalıyız.

Şimdi bu noktada baktığımızda sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamak dediğimiz zaman anayasaya koymuşuz. Yetti mi? Yetmedi. Bununla ilgili çevre kanunu çıkarmışız, imar kanunu çıkarmışız, yetti mi yetmedi. Bunlar kentli ile mi ilgili? Evet. Peki, kent hukuku mu? Hayır. Bunlar mevzuat. Mevzuatın bir arada bulunması bu mevzuatın hukuk olduğu anlamına gelmez. Yani biz bir şeye hukuk diyebilmemiz için yöneten, yaptırımları olan, alt açılımları bulunan bir müesseseyi anlarız. Değişik mevzuatlarda, İstanbul’da yapılan bir araştırmada 2000 yıllarında 400 tane kentli hakları ile ilgili kanunlarda hüküm olduğu görülmüştür. Bu kadar çok madde varsa bu kadar çok hak varsa bu niye hukuk olmasın? Hayır bununla ilgili karşımıza çıkan sorunlardan birisi tüm müesseseler, gerek özel kuruluşlar yani şirketler gerekse kamu kurumları herkes kendi mevzuatı ile konuya bakmasıdır.

Bizim kentli haklarımızın en büyük muhatabı belediyelerdir. Belediyeler 5393 sayılı Belediye Kanunu ne derse onu uygular. İşte vali veya başka bir kurum il idaresi kanunu ile bakar veya işte bir bakanlık teşkilat kanunu ile bakar, bir şirket ticaret kanunu ile bakar. Bunlar kendi açılarından baktıkları için diğer kanunda kendileri ile ilgili hüküm bulunca görmezlikten gelirler. Dolayısıyla bunların işbirliğini sağlayıcı bir üst düzenleyici norm bulunduğu zaman pekâlâ biz bunu kent



hukuku olarak adlandırabiliriz. Ne kadar bu noktalarda akademik çalışmalar yapılırsa, bilimsel çalışmalar yapılırsa, konuşmalar yapılırsa bizimde bu konuşmalarımız kitap haline getirilip insanlar okursa kentli hakları neymiş en azından yorum yapabileceklerdir. Kendi haline bırakırsak önümüzdeki 15 – 20 yıl kent hakları veya kent hukuku diye bir kavram bizde gelişemeyecektir.

1580 sayılı Belediye Kanununda kent hemşehri hukuku olarak yer almış ama bu sadece yararlanma hakkı olarak yer almış. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda da 13. madde hemşehri hukuku diye adlandırılmış. Bu düzenlemeleri müesseseleştirmek yetmediği için kent hukuku olarak değerlendiremiyoruz. Biz Belediye Kanununa bu açıdan baktığımızda kentli haklarını belki ben biraz sıraladım çoğu var ama orada baktığımız zaman haklar olarak değil de belediyenin görevleri olarak var. Bu şekilde bakmak yerine belki bir maddesini kentli hakları olarak, Türk Ceza Kanununda kente karşı işlenen suçlar olarak, tüketici hakları ile ilgili 4077 sayılı kanunda kamu hizmetlerinden yararlanmada tüketicinin sorunları olarak ek bir madde olarak konulduğu zaman insanlar en azından bu kavramı dillendirmeye çalışacaklardır.

Kent hukuku olarak, kent hukuku içerisinde kentli hakları olarak bakıldığında mevzuatta var olarak yazılı olarak görülen hakları sayabiliriz. Sağlık ve dengeli çevrede yaşamak anayasada yer aldığı için var, güvenlik hakkı yine aynı, güvenlikle ilgili zabıta yönetmelikleri bulunduğu için var, kent kültürünün korunması belediye kanununda açıkça yazdığı için var. Tabi bunlar içi doldurulması gereken kavramlar. Yani sosyal kavramlar. Bunlar zamanla doldurulacaktır ama tabi aktif yöneticilerin, aktif şirketlerin ortak çalışmalarıyla olacaktır

bunlar. Kentsel hizmetlere katılım ve bilgilendirme hakkı. Bu noktada da yeni mevzuatlar, işte bilgi alma Bilgi Edinme Kanunu var, Dilekçe Kanunu var. Yine Belediye Kanununda bununla ilgili belediyenin kamuoyu araştırmaları yapmaları var, belediye hizmetlerine gönüllü katılımı ile ilgili çalışmalar var. Bunları çoğaltmak mümkündür. Şu anda bunlar yazılı mevzuatımızda olanlardır.

Bunların Avrupa Kentsel Şartnamesi ile kıyaslamasına baktığımızda, bizim anayasamızda yer alan sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı hepsini içerdiğinden, bu ne demek hepsi sağlıklı ile ilgilidir, temiz su, çevre, konut, kültür bununla ilgilidir. İşte belediyenin bu alanda parklar yapması, yeşil alanlar yapması, sosyal etkinlikler düzenlemesi, belli haftaları kutlaması da yine bunların içerisinde insanların ihtiyaçlarını gidermek için haklar olarak değerlendirilebilir. O zaman önemli olan kısmı yani somut kısmına gelelim. Bunları var ama ilerde 10 sene içerisinde yer veririz, kanuna koyarız ama nasıl koruyacağız? Önemli olan burası; insanlar bunu soruyor. Hukukçu olarak karşısına çıktığımızda “sen bana bunları anlatma hukukçu olmasam da anlaram, hukuk mantık demektir. Bana sonuç söyle, yani neticede nasıl haklarımı kullanacağım ki ben sağlıklı dengeli çevrede yaşadığımı anlayayım?” diyor. Bununla ilgili baktığımızda mevzuata yargı yoluyla korunma var; birde idari yoldan korunma var. Yargı yoluyla baktığımızda Türk Ceza Kanununda kente karşı suçlar bağlamında kanun. En temel hakkımız yaşama hakkıysa bu hak Türk Ceza Kanununda ön görülmüş. Yine bu anlamda çevreye karşı işlenen suçlar, bizim Ceza Kanunumuzda kente karşı işlenen suçlar kavramı yok ama çevreye karşı işlenen suçlar kanunu var. Bununla ilgili Çevre Kanununda da özel maddeler var, Kabahatler Kanununda da özel hükümler var.



Bunlarla korumak mümkün ancak bunları korumak için mağdur olmalısınız, zarar görmelisiniz ve zararınızda maddi anlamda dar yorumlanarak hesaplanır. Ve ispatı size düşer. Çoğu kimse de daha fazla masraf yapacağını düşünerek bu yollara girmeyebilir.

İdari olan korunmaya gelince, yukarıda yazılı olan Dilekçe Hakkı ile, Bilgi Edinme Hakkı ile bunlar gerçekleştirilebilir ama idarenin bu noktada siz bir yaptırım ön görmezseniz ya da öngörseniz de onu denetleyen mekanizmalar bir şey yapmazsa ondan da bir sonuç çıkmaz. Dilekçe Hakkı ile ilgili bir ay içinde cevap verecektir diye hüküm vardır. Cevap verilmezse bununla ilgili bir kişinin mahkemeye gittiğini nadir gördüm. Peki, insanlar nasıl özendirilebilir. Bu anlamda kentli hakları eğer bizim kentte yaşamamız dolayısıyla insan haklarının kente yönelmiş görünümü ise bizim kentli hakları dediğimiz kısım kentte yaşamamız dolayısıyla bizim zorunlu olarak ihtiyaçlarımız içersindeyse eğer bir sokakta yaşayan kişinin bisikletiyle başka bir mahalleye gidebilme hakkı yoksa bu bir kentli hakkı ihlalidir. Eğer bir kişinin yaya kaldırımını dar, iki tane insanın gidemeyeceği bir ortamdaysa bu bir kentli hakkı ihlalidir. “A” mahallesindeki bir duman, gürültü özellikle kış mevsiminde Isparta gibi yerlerde kömür dumanı çıktığı zaman “B” mahallesindeki kişi zarar gördüm diye mahkemeye müracaat edebilecek midir veya tüketici sorunları bakımından tüketici hakim ve heyetlerine baş vurabilecek midir. Mesele işte buralarda düğümlenmektedir. Bununla çözümünü ilk başta söyledim hak, talep-dava ile bağlantılı. Hak bizim doğuştan var olan bir hakkımızsa, bu anlamda kentli hakları bizim bir emeğimizin karşılığı değilse ki öyledir, bizim emeğimiz karşılığında elde ettiğimiz haklarda var, emeğimiz olmadan elde ettiğimiz haklarda var. Bu anlamda bizim

temiz su içme, temiz bir çevrede yaşama ile ilgili haklarımız yaşama hakkıyla ilgili, güvenlik hakkımızla ilgilidir. Dolayısıyla bizim bu noktada bir tüketici mahkemesine, hakem heyetine, idari makama, şundan şunun düzeltilmesini istiyorum şeklinde vereceği bir dilekçeyi verme hakkı olmalıdır. Mahkemelere gittiği zaman gerçekten öbür mahalledeki dumanın, öbür taraftaki kişiye zarar verebilir, bizim tehlikeli suçlarımız vardır veya tehlike kavramlarımız vardır, özel hukukta kusursuz sorumluluk hallerimiz vardır. Şimdi biz insan haklarını özellikle yöneten, üst durumda olan devlet kavramı dediğimiz üst makamlardan istediğimiz haklar olarak sınırlandırdığımız için bu anlamda biz bireysel olarak yani üst kattaki bir komşu alt tarafa bir toz döktüğü zaman, bir su döktüğü zaman mahkemeye gidebiliyorsak komşu hukukunda vardır, Medeni Kanunda vardır, kimse ona karışmaz ama idareyle ilgili başka mahallede zarar görme tehlikesinden bulunduğu bir noktada dava edebiliyorsa ben kentli hakları ile ilgili somut verileri almışım demektir. İstanbul gibi büyükşehirlerde bu daha çok karşımıza çıkmaktadır.

Acaba açılmış davalar var mıdır, reddedilmiş, kabul edilmiş davalar var mıdır? Araştırdığım kadarıyla “öbür mahalledeki tozun bana zararı var” diye dava açıldığını ben görmedim ve böyle bir durum abes karşlanır. Dolayısıyla bunlar belki 10 sene sonra insan hakları kavramıyla birleştirilecek temel insan hakkı olarak görülecek, idari makamlardan özellikle bizim burada muhatabımız belediye olacaktır, belediyeden bu gibi taleplerin arttığını göreceğiz. Tabi bunlar neticede “kentli haklarını kentlilik bilincini oluşturur yoksa kentlilik bilinciyle mi kentli hakları oluşturur? Sorusunu gündeme getirmektedir.

Bir diğer konuda sanırım kentlilik bilinci olmalıdır. Çünkü



hukukun, iktisatla hukukun, sosyolojiyle hukukun tarihiyle, imarla kent bağlamında tüm bunlarla ilişkisi var. İşte bunları bir bütün olarak kent ruhunu kazandırmak kentlilik bilinciyle olacak ve şu söylenebilir: Mevzuatta olmayınca da bu bilinç nasıl oluşur? O zaman hukukçulara düşen öncelikle bunları dillendirmek, yazmak veya kanunlara koymak, tüketici ile ilgili 4077 ye koymak, 5393 sayılı Yasanın 13'üncü maddesinin başlığına hemşehri hukuku diye konmuş, 13-b'ye kentli hakları şunlardır da denebilir. Bu noktalarda eğer somut veriler olursa insanların “bu benim hakkımmış” gibi düşüncelerle hareket etmesi sağlanabilir. En azından kentlilik, kent hukuku veya kent hukuku içerisinde kentli hakları bir bölümdür sadece; çünkü sadece hakla olmaz, hukukun içerisinde görevlerde var, yükümlülüklerde var, bir bütün olarak en azından kentli haklarının yaşadığı bir kent kentlilik bilinciyle sağlanacaktır.

Kentlilik bilincinin sağlanmasında ise eğer öncelikle hukukçulara iş düşüyorsa bununla ilgili mevzuata, mevzuatta değişik yerlere en azından başlık olarak kentli hakları koyabilmek, kent hukuku kavramlarını koyabilmek gerekir. Kent hukuku kavramı şuan da 5393 sayılı Yasanın 13.maddesinde var ama yetmiyor, iki üç madde ile sınırlı. Onun için benim son söz olarak söyleyeceğim kent hukuku içerisinde kentli hakları ile ilgili olarak biz ne kadar hakları müesseseleştirebilirsek başkasının da aynı konuda aynı haklara sahip olduğunu düşünürsek bu bir bilinçtir bu bir sosyal kültürdür, bunların neticesi sonuçta mevzuata yansiyacaktır hukuk haline gelecektir. Teşekkür ediyorum.

### **Hulusi Şentürk**

Bende teşekkür ederim. Fahrettin Hocam konuyu hukuki açı-

dan ele aldı. Tabi yeni konu olduğu için çok da ayrıntıya girmek mümkün değil. Ancak ben bir hususa değinmek istiyorum. Bir tanesi hocamın da dediği gibi bir konuda hak talebi söz konusu değilse bile siz mevzuatta düzenlemeler yaparak kamuoyunda bunu tetikleyebilirsiniz. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ilan edildiğinde bu dünyada oradaki hakları gereksiz ve çok gören milyonlarca insan vardı. Çünkü onlar sadece yaşama hakkını elde etmek istiyorlardı. Ama daha sonra bugün geldiğimiz noktada İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi dahi bugün yetersiz kalıyor. Bir insanın bilinçli olması, işin bilincinde olması lazım. Aksi halde talep edemiyor. Bir sonraki konumuz kentlilik bilinci bu konuyu orada inşallah işleyeceğiz. Fakat burada özellikle bu konuya dikkat edilmesini istiyorum.

Biz Cumhuriyet kurulduğundan beri hep kanunları dışarıdan aldık ve tercüme ettik. Bunun sıkıntısını da yaşadık. Ne yazık ki Türkiye de son birkaç yıldır kent hukuku konuşuluyor; ama kent hukuku yine ithal mevzuat üzerinde, yine yabancı kaynaklı, Avrupa Kentsel Şartı üzerine kurduk. Avrupa Kentsel Şartını okuduğumuzda orada örneğin; havralardan ve kiliselerden bahsediyor ama camilerden bahsetmiyor. Biz tercüme ederken cami de ekleyelim. Şunun için söylüyorum; onu yazan kültürel bir zihniyet var. O zihniyete göre bir kentli hakları tasavvur ediyor. Onların kültürü kendine göre; ama benim de bir kültürüm var, benim de bir medeniyetim var. Benim de kendime göre bir kentli hakları tasarrufu olması lazım. Mesela bizde bütün yolları açıyoruz niye batı böyle yaptığı için, niye böyle yapmıştır batı? Roma'da başlamıştır, güvenlik için yapmıştır. Kente açılan tüm yolları geniş geniş açmıştır ki herhangi bir durumda hemen müdahale edebilsin diye. Oysa bizde tam tersi. Kapalı sokaklar söz konusu. Kişinin



kendi özel hayatı içinde yaşama hakkı, mahremiyet hakları vardır. Ama biz belediyelere gelince ilk işimiz çıkmaz sokakları açmak oldu. Ve bunu övünerek yaptık. Çıkmaz sokakları açınca mahalleliyi öldürdük. Muhabbeti öldürdük. Ve sokaklarımız transit yollara dönüştü. Eskiden o sokağa biri girince hemen tanınırdı. Artık öyle bir şey yok. Dolayısıyla bir toplumun yaşayan kültürüne yabancı bir mevzuat düzenlemeye kalktığınızda sıkıntılar yaşanacaktır. Türkiye’de bu hataya bu sefer düşmemeliyiz. Yani biz bize göre kentli haklarını ortaya koyabilmeliyiz. Yani benim çıkmaz sokakta oturma hakkım yok mu? Böyle bir hakkım olmadığını kim söyleyebilir? Ben bir kentte yaşamak istiyorum; ama kentin kontrolsüz başıboş sokağında değil de daha bir kontrollü sokağında yaşamaya talebim var. Ben o sokağı bulsam bile iki sene sonra belediyenin dozerleri gelip plan tadilatı ile yolu açıyorlar; davul zurna ile binaları yıkıp yol açıyorlar. Peki, ben kimi kime şikayet edeceğim burada, yok! Öyleyse bu konuda bilinç oluşması lazım. Hocam da bahsetti, İmar Hukuku var, Zabıta Talimatnameleri var, bir sürü. İşte tüketici haklarından tutun, sokak çocuklarına varıncaya kadar. Ama bunların hepsi kendi disiplinleri içindeki mantıkla örgütlenmiş. Yani imar mevzuatı Türkiye genelinde de üst ölçekli planlama mantığına göre yapılmış. İşte tehlikeli maddelerle alışkanlıklarla mücadele yine Türkiye genelinde, kent özelinde değil. Oysa bunların hepsini kent özelinde de sorgulayabilmeliyiz. Çocuk mahkemeleri var mesela. Çocuk mahkemelerinin özelliği nedir? Çocuğun psikolojisini göz önüne alarak mevzuat, yine ceza mevzuatı; ama çocuğun psikolojisini dikkate alıyor. Burada da yine İmar Mevzuatı falan ama kentli sosyal gerçeği ile örtüştürülmüş, birbirleriyle entegrasyonu sağlanmış bir mevzuata, bakışa ihtiyacımız var. Mesela bizim imar ile ilgi-

li uygulamalarımıza dava açan herkes hemen kazanıyor. Çünkü mahkemeler sadece hak ihlali olarak olaya bakıyorlar. Kentin imarı yönünden olaya bakmıyor. Çünkü mahkeme bu konuda ihtisas sahibi değil. Hâkim ihtisas sahibi değil. Çocuk mahkemesinde konuda ihtisas sahibi hâkim baktığı için konuyu anlayabiliyor, karara bağlayabiliyor. Ama biz gittiğimizde Ahmet Beyin arsası varmış belediye kamulaştırma yaparak el atmış, olaya böyle bakıyor. Oysa kent hukuku olarak baktığımızda benim bu kentte parka ihtiyacım var, yola ihtiyacım var, donatılara ihtiyacım var tüm bu ihtiyaçlar içinde birilerinin arsasını kamulaştırmaya ihtiyacım var. Öyleyse onun hakkını koruyarak, hem de kentli hakları olarak olaya bakmak gerekiyor. Bu da ister istemez bir kent hukuku disiplinini gündeme getiriyor. Çünkü biz çok farklı disiplinlerin uygulandığı bir mekanız. Bu mekanda tüm disiplinler bu mekana göre disipline edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben normalde hiç müdahale etmezdim; ama bugün konuşuyorum çünkü gerçekten çok sıkıntılı olduğumuz bir konu. Hem vatandaş olarak sıkıntılıyım, hem de belediyece olarak sıkıntılıyım. Şimdi sıkıntılarımızın bir kaynağı aynı zamanda belediye. Ama sıkıntılarımıza karşı müdahale kaynağı da belediye ve hatta zabıta. Yeri geldiğinde kızdığımız; ama yeri geldiğinde de iyi ki var dediğimiz bir müessese. Şimdi sözü belediye başkan yardımcımız ve uzun yıllar zabıta müdürlüğü yapmış Mustafa Beye bırakıyorum. Fahrettin Hocam teori dedi, uygulamayı da buradan dinleyelim. Buyurun Mustafa Bey.

### **Mustafa Taşkaya**

Teşekkür ederim. Kent hakları ve kentli hukukundan bahsederken tabi ki insanların bir arada yaşadığı bir yerde bazı ka-



nunların olması gerekir. Biz kentleri çeşitli insanların bir araya gelerek barındığı yerler olarak alıyoruz. Bunun yanında insanların birçok hakları var. Belediye kanununun 1580 veya 5393 sayılı da halkın mahalli mahiyette müşterek ihtiyaçlarına cevap veren bir kuruluş olarak belediyeyi tarif ettiği için bütün sorunlar belediyeye geliyor. Burada söylemek istediğim konu şudur: Kentleşme oluşurken ister istemez çeşitli insanlar oluyor. Burada elini cebine atmadan geçinmek isteyen, kendini kılıktan kılığa sokan insanların haklarıymış gibi görünüp insanların haklarını gasp edenlerden bahsetmek istiyorum. Bunların başında gecekondulaşma, işte arıyor adamı ben buraya bir ev yaptım kimse dokunmuyor, gel buraya yapalım diyerek diğer insanların hakkı gasp edilerek yapılıyor. Sözlerimde ne derece doğru bilmiyorum; ama bir Nasrettin Hoca kıssası ile anlatmak isterim. “Hocaya geliyorlar, falanca çocuk hırsızlık yaptı diyorlar, o da diyor boş verin hırsızlık yaptıysa cezası verilir elbet, her koyun kendi bacağından asılır. Bir gün komşusu kızıyor malı da çalınmış böyle bir koyunu Nasrettin Hocanın evinin önüne asıyor. Hoca soruyor, neden astın bunu buraya? Hocam her koyun kendi bacağından asılıyor doğru; ama kokusu mahalleyi rahatsız ediyor.” Kentli hakları derken, Kent hukuku dendiği zaman insanlar bazı haklarını aramaları lazım. Fahrettin Hocamın da söylediği gibi biz haklarımızı aramalıyız.

Eğer bir çevre kirliliği varsa, bunu yaratan etkenler nelerse, örneğin bir fabrika ise bunu yetkili kurumlara ihbar etmek zorundayız. Çünkü o havayı bizler kokluyoruz. Bir şebeke suyuna bir pislik akıyorsa bu suyu içecek olanlar o kentteki insanlardır. Mutlaka bununla ilgili olarak bir an önce ilgili kuruma bilgi verilmelidir. Eğer biz bu haklarımızdan feragat edersek bunlar zamanla çoğalacak ve sonunda bizim hakları-

mız gasp edilir hale gelecektir. Hani bir söz vardır; “yaşadığın gibi inanmazsan, inandığın gibi yaşamaya başlarsın” diye. Eğer bunu yapmaz isek kirlilikler, gecekondular bize hoş gelmeye başlar.

Ne yazık ki kent hukuku ve kent hakları daha yeni yeni geliyor. İşte kent konseylerinin oluşması, kentte yaşayan insanların ortak hakları gibi kavramlar yeni geliyor. Biz zabıta geliyoruz, zabıta talimatnamesinde var; nedir? Diyor ki üstteki komşudan alttakine su sızarsa zabıta gider cezasını yazar. Ama bu cezanın mutlaka kesilmesini sağlamak lazımdır. Alttaki vatandaşın huzurunu düşünmek zorundayız. Bir komşu çöpünü balkondan atacaksa mutlaka altındaki komşusunu kontrol etmesi gerekiyor. Nitekim eski Belediye Kanununda belediyelerin halıları çırpma günlerini belirleyeceğine dair yetkiler verilmişti. Yine bir söz vardır, “insanın özgürlüğü başkasının özgürlüğüne zarar veriyorsa bu özgürlükten çıkar” diye. Onun için bir yerde yaşayan insanların birbirlerine karşı sorumlulukları vardır. Bizler de bir şehirde yaşıyorsak burada hem kentli hakları hem de sorumlulukları olduğunu unutmamamız lazım. Bunun için belediyelere çok büyük görevler düşüyor. Belediyenin bu görevlerin yanında bir çok başka görevleri de vardır. Görüntü kirliliği, kaçak yapılaşma gibi. Eğer siz 12.50 olan yüksekliği 12.70 yaparsanız, öbür taraf da 12.80 – 12.90 yapar. Normal yüksekliğini aşarsanız öbürüde daha da aşar. Yine çöpleri gelişi güzel atarsanız, görüntü kirliliği oluşur. Komşunun hakkına tecavüz oluyor. O çöpün alınma saatleri vardır. Özellikle yaz döneminde daha dikkat edilmesi lazım.

Hocam dilekçe yazmaktan bahsetti. Bence insanların haklarını korumalarını bilmesi lazımdır. Yani komşumu şikâyet e-



dersem benle kötü olur düşüncesinden vazgeçip; kendimin, çocuğumun, komşumun sağlığını nasıl koruyabilirim diye bunu düşünmemiz lazım. Eğer biz kükürt dioksitin yaktığımız kömürde 0.2'nin üzerinde ise veyahut ithal ettiğimiz kömür 0.90'nın üzerinde kükürt oranı varsa, eğer biz bundan şikâyet etmiyorsak zararını görecekte biziz.

Burada insanlara çok büyük görev düşüyor. Belediyelere mutlaka bilakis şehirle ilgili olduğu için kentleşme, kentte belediyenin sınırlarında olduğu için ben buna değinmek zorundayım. Adam mutlaka ihbar etmek zorunda, şikâyet etmek zorundadır. Belediye her binanın önüne, her vatandaşın önüne bir görevli dikemez. Şimdi İstanbul'u düşünün, binlerce, yüz binlerce zabıta olsa bir gecekonduyu göremez. Mutlaka insanların duyarlı olması lazımdır. Kentin yaşanabilir bir hale gelmesinin de insanların elinde olduğuna inanıyorum ben. Yaşanabilir bir kenti bizler oluşturmak zorundayız. Orada yaşayan insanlar biziz. Isparta'nın kirli havasını dışarıdan gelen adam bir gün solur, iki gün solur, gider; ama burada yaşayan insan 365 gün solmak zorunda.

Bunun yanında haklarını insanlara öğretmemiz lazım. Tabi ki yeni bir konu, kent hukuku nelerdir, kent konseyleri deniyor; kent konseyleri bir araya geldiği zaman baktığımızda belediyeler, Sağlık İl Müdürlüğü, Çevre İl Müdürlüğü, Belediye Meclis Üyeleri, üniversite, çeşitli dernekler, vb. Bunlar mecliste de diyor çevre ile ilgili alınan karar varsa öncelikli görüşmek zorunda. İl çevre kurulu toplanıyor diyor ki Isparta'ya 1.6 dan fazla kükürt oranı olan kömür girmeyecek, iki tane zabıta dikiyorsun kontrol ediyorlar. Ama elinde analiz aletin yok. Atasözü ile cevap vermek zorunda kalıyorum; "kimse benim yağurdum ekşi demez". Bir fabrika gönderi-

yorsa buraya kömür ocağı, Isparta'ya bir kömür gönderiyor-  
sa benim kömürümün kükürt oranı 2.20 demez. Mutlaka Isparta'ya girme oranı ne ise onu söyler. Kentlerde insanların üzerinden geçinmek isteyen uyanık insanlar var. Adam demez ki benim kömürüm iyi değil, kükürt oranı yüksek. Bunları da önleyecek olan o kentte yaşayan insanlardır.

Diğer bir konu aşırı yoğunluktur. Bu trafik olur, nüfus olur, bilakis kentleşmedeki sanayi yönünde olur; çünkü kentlerin gelişmesinde ki en büyük etkenler sanayileşmedir. Eskiden kentlerin oluşmasına baktığımız zaman komünlerde veya kent soylulardan geldiğini tarih yazıyor. Bugün en kalabalık şehirler sanayileşmenin çok olduğu şehirlerdir. Çünkü insanlar geçim derdinden geliyor.

Bir de şu husus var; bizler şehre göç ettiğimizde iki kültür arasında kalıyoruz. Bu nedir? Köyden gelen vatandaş neyi varsa hayvanlarını vb. toplayarak geliyor. O zamanda kentte katlarda yaşantı olduğundan komşusunun hakkına tecavüz oluyor. Hayvanları rahatsızlık veriyor. O insan zorluk çekiyor, uyum sorunu yaşıyor; acaba şehirli gibi mi yaşayayım, yoksa köylü gibi mi? Ve otomatik olarak iki kültür arasında kaldığından dolayı da ne yapacağını şaşırıyor. Tavuğuna bir kümes yapıyor görüntü kirliliğine sebep oluyor. Bu sebeplerle çeşitli kirliliklere sebep oluyor. Nüfus fazla, geçim derdine düşüyor. İnsanlarla sabah kalkıp, akşam 10'da eve geldiğinden onların bakımını üstlenemiyor, kirliliğe sebep oluyor.

Diğer bir konu trafiktir. Maalesef sıkıntılı bir konudur. Eksozoldan çıkan dumanı solumak zorunda kalıyoruz. Toplu taşıma araçlarını kullanma alışkanlığımız yok. Eğer bir şehirde yaşıyorsak ortak ihtiyaçlarımızı karşılayacağımız ortak



malzemelerimiz olması lazım. Toplu taşıma araçları, müşterek eğlence yerleri, müşterek stres atma sahaları, futbol sahaları. Mesela Isparta’da daha yeni geliyor bunlar. Ortak kullanımı öğrenmek zorundayız. Bir binada yaşayan insanlar o binanın ortak kullanıcılarıdır ve hiç kimse şahsi istediği gibi kullanamaz, bu İmar Kanununda var. Ortak kullanım alanları diyor, o binada yaşayan insanların ortak müşterek ihtiyaçlarıdır. Hiç kimse kendi şahsi mülkiyeti gibi kullanamaz.

Diğer bir konu da kent hukukunda, evet belediye mevzuatımızda, imar mevzuatımızda, çevre mevzuatımızda, sanayi mevzuatımızda, tüketici koruma kanununda birçok haklarımız var. Ama ne yazık ki belediyeler yaşadıkları beldenin ortak ihtiyaçlarına göre yönetmelikler çıkarırlar diyor. Daha bugün, kanun çıkalı iki yıl oluyor; ama yönetmelik yapan belediye sayısı çok nadir. İşte birkaç tane zabıta yönetmeliği çıkarıyor oda müşterek ihtiyaçlarımıza cevap vermiyor. Eğer bizler bir kentte insanlarla yaşamaya karar verdiysek bir yere gittiğinde eğer diyor körler çoksa sende kör olacaksın, dilsizler çok ise dilsiz olacaksın, geldiğimiz şehrin örf âdetine uymak zorundayız. Şimdi siz buradan kalkıp bir yurt dışına gittiğinizde İngilizce konuşulan bir yerde Türkçe konuştuğunuz zaman kimse sizin derdinizi anlamaz. Sizde şehre geliyorsanız bazı örf ve adetlerinizden feragat edeceksiniz. Ortak yaşam mekânlarını paylaşmak zorundasınız.

Aslında söyleyeceğim çok şey var zabıta olarak. Her şeye bakıyoruz. Gerçekten şehirlinin kentle yani şehirle köyü ayırmamız lazım, bu kavramı çok iyi bilmemiz lazım. İnsanların yaşadığı ortama ayak uydurabilmesi de buradan kaynaklanıyor. Eğer biz bir şehre geldiysek bazı kurallara uymak zorunda olduğumuzu bilmek zorundayız. Mesela arsa senin malın;

ama bina yapmak için nasıl belediyeden ruhsat almak zorundaydın şehirde yaşıyorsan bazı kurallara uymak zorundasın.

### **Hulusi Şentürk**

Teşekkür ederim. Ben sözü Halil Beye bırakmadan evvel, kent efsanesi midir, bilmem bir konu var onunla ilgili sizden bilgi rica edeceğim sanırım Firuz hoca idi yanılmıyorsam söyleyende. Belediye talimatnamesinin de, zabıta talimatnamesinin de aslında bu konun uzmanları tarafından yazılmadığını, İzmirli bir matbaacının sırf belediyeye eşantiyon verebilmek için hazırlatıp bastırıldığı ve sonrada belediyelerin bunu alıp zabıta talimatnamesi diye çoğalttığı konusunda bir rivayet var.

Kentle köyü birbirinden ayıran iki önemli kavram var. Biri nüfus, ikincisi ise ekonominin yapısıdır. Kırsalda tarım hayvancılık, kentte ise sanayi ve ticaret. Dolayısıyla kent demek sanayi ve ticaret mekânını ifade ediyor ve kentli demekte en büyük tüketici grubunu ifade ediyor. Şimdi konuya kent ve kentli hukuku açısından baktığımızda ise ister istemez kentlinin tüketici hukuku açısından bu konuya bakmamız gerekiyor. Şimdi sözü Sanayi ve Ticaret İl Müdürümüz Halil Kızılsimşek Beye bırakıyorum. Buyurun Halil Bey.

### **Halil Kızılsimşek**

Teşekkür ediyorum hocam. Biraz evvelde sizlerinde bahsettiği gibi, kentli hukuku ve kentli hakları çok geniş kapsamı olan çok geniş ayrıntıları olan, değişik uygulama alanları olan bir alan. Tüketici hakları ise bunların içerisinde sadece bir bölümdür. Belki de en kapsamlı bölümlerinden birisidir. Bir defa köylü olsun kentli olsun doğan her insan mutlaka tüketicidir.



Tüketici nedir? Kendisinin üretmediği, meydana getiremediği ya da kendi gücü ile yerine getiremediği her türlü mal veya hizmeti bedelini ödeyerek satın alan kişidir. Dünya giderek genişliyor. Teknoloji gelişiyor. Üretim çok fazla artıyor. İnsanların ihtiyaçları hem mal alanında hem hizmet alanında çok fazla değişkenlik gösteriyor. Dünyadaki insanlar devletler topluluklar daha dar kapsamlı alanlarda yaşarlarken günün teknolojisi ile üretimin genişlemesi ile alanlar artık genişliyor. Üretim genişliyor. Dünya yaklaşık 100 yıldan beri süratle hem sanayileşiyor hem teknolojiyi genişletiyor bunun sonucu olarak da dolayısıyla dünyada sınırlar ortadan kalkıyor. Özellikle üretimin genişlemesi büyümesi teknolojik yatırımların büyümesi teknolojinin gelişmesi ve burada üretilen malların bunun karşılığı olan bazı hizmetlerin insanlara sunulması bir tarafta çok büyük güçlü sermaye bakımından güçlü üretim bakımından güçlü bir sermaye grubu ortaya çıkarıyor. Bunların ürettikleri malları ya da hizmetleri de kullanan bir tüketici toplumu var.

Eskiden üretilen bir mal lokal yerel olarak bulunduğu alanda, bulunduğu ülkede tüketilirken günümüzde ihraç ya da ithalat yolları ile başkalarının ürettiği malları ya da hizmetleri alırken bizde başkalarına mal ve hizmet satıyoruz. Yeri geliyor Çin'de üretilen bir malı burada Türkiye de biz tüketiyoruz. Ya da bizim ürettiğimiz bir mal güney Afrika'da satılıyor. Öyle olunca bir malın üreticisini bulmak çok zor oluyor. Bu anlamda çok güçlü mal ve hizmet üreten gurubun karşısında bütün insanların tüketen gurubuz. Tüketiciler bireysel olarak bu malları tükettikleri için üreticilerin karşısında doğrusu güçlü değiller. Kendilerini korumada sıkıntıları orta yere çıkıyor ve bir tüketici gurubu ortaya çıkıyor.

Siz biraz evvel konuşurken bahsetmiştiniz, bazı hukuksal düzenlemeler toplumsal ihtiyaçlardan ve bunu ortaya koyan bazı hukukçuların gündeme getirmesinden zorlamayla ortaya çıkar demiştiniz. Doğrudur. Tüketici kavramı 1060'lardan sonra dünyada konuşılmaya başlıyor. 1975 – 1980'lere gelindiğinde bazı Avrupa ülkeleri görüyorlar ki tüketicilerin haklarının korunması gerekir. Bununla ilgili yasal düzenlemelerin yapılması haklarının korunması konusunda hem tüketicilerin teşvik edilmesi hem de örgütlenmelerinin sağlanması gündeme geliyor. İlk tüketici ile ilgili yasalar Avrupa da 1970'lerin sonuna doğru ortaya çıkıyor. Biz aslında ülkemizde Avrupa Mevzuatına geç uyum sağlarız. Ancak tüketici mevzuatında sanayi ve ticaret bakanlığı çok da gecikmemiş. Hemen 1995 yılında yani çok da uzun bir süre geçmeden ilk tüketici kanunu Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanmış çok genç bir kanun. Daha yaklaşık 13 yıllık bir kanun bu. 13 yıllık kanun bir defa da revize edildi. Uygulama alanı bakımından hakikaten güzel bir kanun orta yere çıkarıldı.

Ayrıca da yine bu kanun çıkarken de tüketici örgütlerinin güçlendirilmesi istendi. Onlara da bazı desteklerde sağlandı. Tüketici kanunu uygulandıktan sonra hem uygulama alanı büyük ölçüde genişletildi. Hem de tüketicilerin haklarının korumaları konusunda bazı kolaylıklar getirildi. Bir tüketici-den bahsetmek için önce tüketici işleminin olması gerekir. Tüketici işlemi nedir? Mal ve hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı arasında yapılan her türlü hukuki işlemi tarif eder. Tüketici ise bir mal veya hizmeti ticari ya da mesleki olmayan amaçlarla edinen kullanan yararlanan kişileri kapsar. Bu şekilde satıcı ve sağlayıcılardan ticari veya mesleki olmayan amaçlarla herhangi bir malı ya da hizmeti alan herkes tüketicidir. İşte burada aldığı mal ya da hizmette karşılaştığı her-



hangi bir problemde ki bu problemler burada biraz sonra ilimizdeki tüketicileri de bilgilendirmek açısından gerekirse bir kısmını da sayacağım. Bunların geliştirmesi lazımdır. Mesela burada kanunun en önemli şeylerinden birisi ayıplı mal ve ayıplı hizmettir. Tabi ki üretilen sanayi malları ayıplı olarak üretilebilirler yani bunu üreten kişiler ayıplı olarak üretmezler mutlaka ama teknolojik şeylerden dolayı ayıplı olarak üretilebilirler. Ve kullanım esnasında ayıp orta yere çıkabilir. Tüketiciler bunları ayıplı hizmetler yine hizmetin sunumu bakımından tüketicinin ondan beklediği faydaları sağlamaayan ayıplı hizmetler orta yere çıkabilir.

Bu tür durumlarda tüketicilere yardım sağlayan destek sağlayan her ilde kurulu bulunan tüketici hakem heyetlerimiz var. Tüketici hakem heyetlerimiz Sanayi ve Ticaret Müdürünün başkanlığında veya görevlendireceği bir memurun başkanlığında belediyeden bir temsilci sanayi ve ticaret odasından bir temsilci, esnaf odasından bir temsilci, barodan bir temsilci bu şekilde oluşuyor. Bunlar ayda en az iki defa toplanırlar. Gelen müracaatları yaklaşık üç ay içerisinde, gerekirse bilirkişilere göndererek sonuçlandırılırlar. Aldıkları kararlar 2008 yılı itibari ile 875 YTL'nin altındaki uyuşmazlıklarda aldıkları kararlar bağlayıcı kararlardır. 875 YTL'nin üzerindeki kararlarda ise bağlayıcı olmayan ancak mahkemelerde kuvvetli delil niteliğinde olan kararlardır.

Bundan mesela 3-5 yıl önce bize ayda ortalama tüketici hakem heyetimize 10 – 15 müracaat gelirken yıllık 100 – 150 müracaat gelirken, son yıllarda bu müracaat sayısı 2008 yılı itibariyle bu yıl yaklaşık 500 civarına ulaşmıştır. Yani son yıllarda tüketiciler bu konuda haklarını çok daha fazla arama yoluna gitmişlerdir. Bu ayıplı mal ve hizmetlerden sonra me-

sela satıştan kaçınma diye bir olay vardır. Hiçbir satıcı üzerinde numunedir ya da satılık değildir ibaresi olmayan hiçbir malı satmaktan kaçınmaz. Dükkânın vitrinine mağazasına koyduğu bir malı ben tüketiciyi beğenmedim bunu sana satmaktan vazgeçiyorum deme şansına sahip değildir. Yasa bu konuda tüketicileri korumuş.

Sözleşmede haksız şartlar yine kanunumuzun düzenlediği çok güzel maddelerden birisidir. En çok bankalarda kredi kartlarında ve sözleşme olan her yerde karşımıza çıkıyor. Burada haklar çok güzel şekilde korunmuş. Mesela diyor ki; satıcı ve sağlayıcının tüketici ile müzakere etmeden tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu tarafların sözleşmelerinden doğan hak ve hükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır diyor. Haksız şartı tanımlıyor. Ve arkasından diyor ki taraflardan birinin tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan şartlar tüketici için bağlayıcı değildir. Bağlayıcılığını orta yerden kaldırıyor. Eğer sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ki bankalar bunu çok sık yapıyorlar ve özellikle standart sözleşme olması dolayısıyla da tüketici bunun içeriğine etki edememişse bankalar ya da diğer sözleşmeye hazır olarak hazırlayıp tüketicinin önüne sunan bunu madde olarak hazırlamışlar ve tüketicinin bunun içeriğine etki edememişse diyor bu da tüketici için bağlayıcı değildir diyor. Burada çok güzel düzenlemeler var. Yine şehirli hayatında kentli hayatında en çok karşımıza çıkan alışveriş şekillerinden birisi de taksitli satış. Mesela taksitli satışları da aslında herkesin karşılaştığı bir durumdur. Bunun da aslında çok uygulanmayan bir hükümdür bu. Her türlü satıcının taksitli satışta mutlaka belli düzenlemeler yapması gerekir. Satıcının tüketiciye sorumluluğu vardır bu konuda. Bu-



rada ne var mesela satıcı ve tüketici mutlaka bir sözleşme yapma zorunluluğu vardır. Diyelim ki gittiniz bir mağazadan buzdolabı satın alıyorsunuz ya da televizyon satın alıyorsunuz. Taksitle satın alacaksınız. Bu taksitle satışta mutlaka bir belge düzenlemek zorunluluğu var. Tüketici bu belgede mesela satıcının tüketicinin açık unvanı ve erişebileceği bilgileri, malın veya hizmetin Türk Lirası dahil peşin satış fiyatı. Eğer satıcı peşin satıştan sonra taksitli satıştan bir fark koymuşsa ne kadar faiz uyguladığı, peşinat tutarı ve ödeme planı bunların hepsini mesela sözleşmede olması gerekiyor. Tüketici eğer peşin aldığı bir malı taksitli satışta bir vadeye göre farklı fiyat ödüyorsa, ödeyerek almışsa bu ödeyerek aldığı ödeme planına göre bir malın ödemeyi daha önceden yaptığı zaman satıcının indirim yapma zorunluluğu var. Koyduğu faiz kadar indirim yapma zorunluluğu var. Bunlar tüketicilerimiz tarafından mesela çok fazla bilinmeyen konular.

Devre tatil konusu burada yine yasal olarak tüketicilerin güvence altına alınmıştır. Paket tur kredi kartlarında bizim karşımıza çıkan en büyük problem şudur; kredi kartlarına yansıtılan kart aidat bedeli, yıllık aidat bedeli. Mesela burada kredi kartının şekline göre ve bankaların uygulamasına göre yaklaşık beş liradan başlayıp 75 liraya kadar hatta bazen 100 liraya kadar kartın türüne göre tüketicilerde yıllık kart ücreti adı altında para otomatikman ekstrelere yansıtılıyor. Ve hatta hesabınızda para varsa otomatik olarak da kesiliyor. Burada hakem heyetimize çok yüklü miktarda şikâyetler geliyor. Biliyorsunuz hukuk her zaman yorumdur. Her dosyada hakikaten farklı yorumlar yapılıyor. Farklı derken geliştirerek yorumlar yapıyoruz. Kendimiz hukukçu değiliz ama burada bir heyet olarak da vicdani kanaatlerimize de uyararak da yorumlar yapıyoruz. Mesela kredi kartlarında banka ile tüketici ara-

sında mutlaka sözleşmenin olması gerekiyor. Mutlaka bir sözleşme düzenlemek gerekiyor. Ama sözleşme mutlaka en az 12 punto şeklinde olacak. Birinci şart budur. Bazı tüketiciler bundan on yıl evvel onbeş yıl evvel bir sözleşme yapmışlar. Her sene kart yenilenir ama sözleşme yenilenmez. Eğer banka o sözleşmeyi yenilemediyse otomatikman haksızdır. Bunun dışında o kart aidat bedelinin alınacağına mutlaka sözleşme bedelinde yazması gerekiyor. Sözleşmede yazması tek başına yetmez, çünkü ben altıncı maddede okudum dedim ki eğer bir sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ve özellikle standart sözleşme olması nedeniyle tüketici içeriğini etki edememişse o sözleşme şartının tüketici ile müzakere edilmediği kabul edilir. Orada her bankanın sözleşmesinde kart aidat bedelinin alınacağı yazar. Matbudur. Ancak ne kadar alacağı yazmaz. Çoğunlukla biz bankadan bu tür şeylerde sözleşmeyi isteriz orada yazıp yazmadığına bakarız. O da yetmez ne kadar alınacağına da yazması gerekir. Tüketicinin onu görmesi gerekir. El yazısı ile yazılmış olması gerekir. Eğer bu şartlar yerine getirmeyen sözleşme ile karşılaşıyorsak orada tüketicinin lehine karar veririz ki zaten o tür şeylerde büyük çoğunlukla tüketicinin lehine de kararlar çıkmaktadır. Süreli yayınlar burada yasal güvence altına alınmıştır. Abonelik sözleşmeleri, süreli günlük yayınlardaki sözleşmeleri yer almıştır.

Belediyeyi ilgilendiren bizimde çok sık üzerinde durduğumuz özellikle zabıta olması belediyeyi ilgilendiren fiyat etiketi konusu. Burada yükümlülük altına alınmıştır. Aslında güvencedir. Perakende satışa arz edilen malların ve ambalajların yahut kapların üzerine kolaylıkla görülebilir şekilde o mala ilişkin tüm vergiler dâhil fiyatların gösterilmesi gerekir diyor. Burada bu etiketlerin de bulunması tüketiciler açısından



dan zorunludur. Eğer tüketiciler etiketli bir malı aldılarsa kasadaki fiyat ile etiket fiyatı arasında bir fark varsa tüketici lehine olan uygulanır diyor. Yani kasadaki uygulanır ya da etiketteki uygulanır demiyor malın üzerindeki tüketici lehine olan uygulanır. Burada yine güvence altına alınır. Fiyat değişiminde genellikle yetiştirmiyorlar. Ya da unutuluyor. Sonuçta insan unsuru olan konulardır. Bir aksilik mutlaka tüketicinin karşılaştığı problemlerden birisi olabilir. Burada tüketicinin lehine olan uygulamalardır diye yasa bunu düzenlemiştir.

Özellikle sanayi mallarında garanti belgesi, her sanayi malının ki burada listesi var, çok uzun bir listesi var. Garanti belgesi mutlaka alınmalı. Garanti belgesinin yanında tanıtma ve kullanma kılavuzu Türkçe okunabilir, ister ithal edilmiş bir mal bile olsa tanıtma ve kullanım kılavuzunun olması gerekiyor. Dikkat etmeleri gerekiyor. Ayrıca da yine sadece bir malın garanti belgesinin olması ya da tanıtma ve kullanma kılavuzu olması basit onarımlarının ya da basit kullanım tekniklerinin öğretilmesi de ya da tüketiciye bilgilendirilmesi yetmiyor ayrıca da garanti belgesi ile de satılan bütün malların satış sonrası hizmetlerinde mutlaka olması gerekir. Kısaca servis dediğimiz olaylarının da yerlerinde mutlaka olması lazım. Burada her ilde bir servis olma zorunluluğu yok. Sanayi mallarının cinsine ve tüketim miktarının bakanlıkça belirlenen sayıda ama Türkiye de yedi coğrafi bölgede 7 taneden az olmamak kaydı ile ki bazı sanayi mallarında bu otuz ilde kırk ilde ya da bütün illerde diye de çoğaltılabilir. Orada bakanlığın belirlediği sayıda bizim kısaca servis dediğimiz satış sonrası hizmetlerinde verildiği yerlerinin de bulundurulması zorunluluğu var.

Ticari reklâm ve ilanlarda tüketiciler açısından gündeme ge-

tirilmiş. Çok önemli bir konudur. Ticari reklâm ve ilanlar. Ticari reklâm ve ilanların diyor ki ilanların kanunlara reklâm kurumca belirlenen ilkelere genel ahlaka kamu düzenine kişilik haklarına uygun dürüst ve doğru olması esastır. Tüketici aldatıcı yanıltıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici tüketicinin can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü şiddet hareketlerini ve suç işlemeyi özendirici kamu sağlığını bozucu hastalara yaşlılara çocuklara ve özürlüleri istismar edici reklâm ve ilanları ile örtülü reklâm yapılmaz diyor. Ve burada ayrıca şu da var. Sadece reklâmı veren kişinin reklâmında iddia ettiği konuların ya da tüketicilere yönlendirdiği bilgilerin doğru olduğu ispatta reklâm verene aittir. Yine ayrıca sadece buradan mesela reklâm alan basın kuruluşlarının da dikkat etmesi gerekir. Sorunu olan sadece reklâmı veren değil, reklâmı yayınlayan da sorumludur. Reklâmı yayınlayanında o reklâmda verilen konuların bilgilerin doğru olduğundan emin olması gerekir.

Zararlı tehlikeli hizmetler kısmında da zararlı tüketicinin ya da toplumun can ve mal güvenliğinin tehlikeye düşürücü mal ve can hizmetlerinde yine bu kanunla güvence altına almıştır. Özetle toparlayacak olursak kent hukuku konusunda tüketici hakları da önemli bir yer tutmaktadır. Her bir insan her birimiz bir mal ya da hizmet üretiyor olabiliriz ama ürettiğimiz mal ve hizmetin dışında diğer bütün alanlarda birer tüketici konumundayız. Kentli insanların ki bütün insanların tüketici konusunda tüketicinin kendi hakları konusunda da biraz daha özendirici olması gerekir. Kent yöneticilerimizin ise özellikle Isparta ölçeğinde de söyleyecek olursak tüketicilerle birlikte hareket edebileceği bir sivil toplum kuruluşu şeklinde bir dernek ya da örgütlenme şeklinde teşvik edilmesi gerekir. Tüketicilerin haklarını bireysel olarak değil, örgütlü bir şe-



kilde arayabileceği bir yapılanmanın olması gerekir. Buna kısa bir örnek verecek olursak, bir kamu kurumunun, hepimizin uyguladığı bir konuda yaptığı ücretlendirme olayı vardı. İnternete düşen bir haber Türkiye de büyük bir sansasyon yarattı. Türkiye'nin her ilinde, her ilçesinde olduğu gibi bizim ilimizde de aynı konuda büyük başvurular oldu. Yani küçük bir internet haberi bir gazete haberi bile insanların kendi haklarını koruması konusunda çok büyük duyarlılıklar gösterildiğini görüyoruz. Ancak bireysel olarak insanlar haklarını aramakta bazen sıkıntıya düşüyorlar. Hakkın nasıl aranacağını, nereden aranacağını, hangi yollara başvuracağını bilmiyorlar. Ama bir hakkın arandığını ve bu hakkında bir sonuca ulaşıldığını görürse eğer hemen bu hakların peşine düşüyorlar. Biz tüketici hakem heyeti olarak da bu konuda elimize en güzel hizmetleri vermeye çalışıyoruz.

### **Hulusi Şentürk**

Teşekkür ediyorum Halil Beye bizi bilgilendirdiği için. Şimdi Fahrettin Hocam konuya başlarken anayasamızda yaşam hakkından bahsetti. Sağlıklı yaşam hakkı ve kent hukukunun da sağlıklı yaşam hakkı üzerine bina edilebileceğinden bahsetti. Ve biz şimdi sağlıklı yaşam hakkı özelinde özellikle de Türkiye Yeşilay Cemiyeti Isparta Şubesi Başkanımız sayın Hasan Özgüleç Bey, buyurun.

### **Hasan Özgüleç**

Teşekkür ederim. İster şehir hayatında yaşayan insanlar olsun, ister köyden kente gelen insanlar olsun belirli bir amaç için şehir merkezinde bulunuyorlar. Bu amacı tahakkuk ettirmek için gayret sarf ediyorlar. Bu insanların huzurlu ve mutlu yaşaması söz konusu amaç gaye şehirde yaşamanın huzur-

lu ve mutlu yaşamasıdır. Bunu hem kendisi hem ailesi hem çevresindeki komşuları hem de içinde bulunduğu toplum, mahallesi ile birlikte yaşamaya, müessesleri ile birlikte veya fertlerle toplumla birlikte yaşamayı amaçlıyor. Bunun için biraz önce Fahrettin Hocam kanunlardan bahsetti. Mustafa Bey zabıta ve onun ilgilendiği konulardan bahsetti. Halil hocam da tüketici haklarından bahsetti. Bende emekli bir öğretmenim, insanların kültürel hayatından, eğitim öğretim hayatından, sağlık ve çevre hayatından bahsetmek suretiyle insanın belediye ile ilişkilerinde ne gibi şeyler yapılmalı, ne gibi bir hizmetler getirilmeli ve insanların da belediyeden ne gibi hak talebi ve istekleri vardır? Bu konuları dile getirmek için çalışacağım.

Konumuz; kentli hakları yani şehirli hakları yani şehirde yaşayan insanların hakları. Yüce Allah insanları aziz kılmış, mükemmel bir şekilde yaratmıştır. Kur'anı kerimde biz insanı en güzel bir biçimde yarattık diyor Tin Suresi 4. Ayette. Yüce Allah insana akıl vermiş, irade vermiş ve yetenekler vermiş insana çeşitli şekillerde her insanın farklı farklı yetenekleri var, yetenekler vermiş. Dolayısıyla da onu sorumlu kılmış, insanlar içinde yaşarken sorumlu kılmış. Sorumlulukla yükümlendirmiştir. O nedenle insan yaptıklarından sorumludur. Yine Kur'anı Kerimde “onlar yaptıklarından sorumludur.” Enbiya Suresi 23. Ayet diye buyruluyor. Yine bir başka ayette ise Nahl Suresi 93. Ayette “Yapa geldiğiniz işlerden mutlaka sorulacaksınız”, diye buyruluyor. Yine Hz. Peygamberimiz (sav) Veda Hutbesi'nde Müslümanlara seslenirken şöyle hitap ediyor: “Yarın Rabbinize kavuşacaksınız, bugünkü her hal ve hareketinizden sorulacaksınız”, diyor. Şimdi ben burada biz Müslüman bir toplumuz, ne kadar kanunlar kurallar varsa örf ve adet gelenekler varsa biz bir bakıma da dini ku-



rallar içinde yaşıyoruz, ona bağlıyız, o nedenle de sorumluluğu bu konuda izah etmek için çalışıyorum, gayret ediyorum. İslam dinine göre dünya ahiretin tarlasıdır, burada ne ekerse ahirette onu biçecektir. İnsan kendisine verilen akıl, irade ve yeteneklerini kullanmak suretiyle iyi ve faydalı şeyler yaparak cenneti tercih edecektir. Ya da kötü ve zararlı şeyler yaparak cehennemi tercih edecektir. Sorumlu olmak, insanın mutlu olmasını gerektirir. İnsanoğlu içinde yaşadığı toplumu ya da ortamı insanca yaşanır hale getirirse yaşadığı toplumun kanunlarına yasalarına uyulursa milleti millet yapan din, ahlak, tarih şuuru, örf ve adet ve geleneklerin toplum dinamikleri olursa toplumda huzur ve mutluluk olur. İnsan cenabı hakkın kendisine verdiği akıl, irade ve yetenekleri iyi ve faydalı bir şekilde kullanarak huzur ve mutluluğa ulaşır.

Tarihte övgü ile bahsettiğimiz gururlandığımız Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerinde hedef, insanın huzur ve mutluluğu idi ve bunun için çalışmalar bu yönde olmuştur. Osmanlının yükselme dönemi olan Kanuni döneminde İstanbul'da 3500 tane insana ve topluma hizmet veren vakıf kurulmuştur. Fakir ve fukarayı kollayan, kuşları koruyan, evlenecekleri evlendiren vakıflar kurulmuştur. Bu sayede insan aç ve açıkta kalmamış, sokağa dökülmemiş, insanca yaşamıştır. Dolayısıyla insanın insana, insanın topluma ve devlete düşmanlığı olmamıştır. Bugün kapitalist sistemde biliyorsunuz zenginler topluma hâkim olduğu için fakirler haklardan yeterince yararlanamıyor, dolayısıyla sokağa dökülüyor ve kanunlardan hak aramak için eylemler yapıyor, onun neticesinde de anarşiler doğuyor. Bu nedenle yapacağımız toplumsal işlerde, tarihimize bakmamız, ondan ders almamız gerekmektedir. Onların o günün insanları için yaptıklarını, bugünün modern teknolojisi ile bugüne uyarlayarak insanımızın huzur ve mutluluğu i-

çin sunmalıyız.

Bir şehirde veya kent merkezinde halkın huzur ve mutluluğunun artırılması ve toplumun insanca yaşaması için önce bazı kesimlere, bazı kuruluşlara kulak vermek gerekir. Bunlardan birincisi halktır. Yani orada yaşayan toplumdur, yaşayan insanlardır. Yani halkın sesine kulak verilmeli, ihtiyaç ve istekleri dikkate alınmalıdır. İkincisi o yerin kanaat önderlerinin kanaat ve düşüncelerine önem verilmelidir. Bir yerde insanları kültürel yönden, ahlaki yönden ve dini yönden kendisini yetiştirmiş, şahsiyet kazanmış bazı insanlar büyükler vardır. Orada o insanların etkili olması mümkündür, mesela bir hadisede, Erzurum'da Naim Hoca diye bir büyüğümüz, orada büyük bir kalabalığı durdurdu, hükümetin kolluk kuvvetleri veyahut ta zabıta kuvvetleri bunu durduramadığı halde o şahıs durdurmuştur. O şehre hizmet veren dernek, vakıf, sosyal kuruluşların ortak kanaatlerine ve isteklerine önem verilmedir.

Demek ki, belediyenin yapacağı işlerde öncelikle halkın sesine kulak verilmeli, kanaat önderlerinin sesine kulak verilmeli veya düşüncelerine kanaatlerine kulak verilmeli, veya dernek, vakıf ve sosyal kuruluşların düşüncelerine başvurulmalı, onlar ne diyor ne düşünüyor, onlarında çevreye hizmetleri, fert olarak veya toplum olarak hizmetleri var, onları dikkate almalı.

Şehirde toplumun ihtiyaç ve çözüm yolları birinci olarak insanların yeme içme giyinme barınma ihtiyaçları vardır. Yeme içme giyinme gibi fert ve toplumun ihtiyaçları ya kendisi tarafından ya da sosyal kuruluşlar tarafından fakir ise veyahut fukara ise veya dernek vakıf ve belediyeler tarafından temin



edilir. Zekât ve sadaka müessesesi bu konuda daha çok etken-  
dir. Barınma ihtiyacını kendileri veyahut kooperatif kurarak  
veya TOKİ'ye katılarak temin etmektedirler günümüzde. Ma-  
nevi ihtiyaçlar ise ferdin dinini öğrenmesi için kuran kursla-  
rı kurulmuştur. Bunların sayılarını artırmak lazımdır. Dinini  
öğrenmesi için İmam Hatip Liseleri, İlahiyat Fakülteleri ku-  
rulmalı, onlarında sayıları çoğaltılmalı, dinini yaşamak için i-  
badethaneler yani cami ve mescitler, tesisler kurulmalı, in-  
sanlar buralarda rahatça ibadetlerini, Allaha olan kulluklarını  
yerine getirebilmeli toplum olarak.

Eğitim öğrenme dinlenme ve çevre hakları. Bunlardan birin-  
cisi memleketimize dışarıdan öğrenciler geliyor, üniversite  
öğrencileri, bu üniversite öğrencilerinin yeme, içme, barınma  
gibi ihtiyaçlarını gidermek durumundayız biz. Eğer onlar tem-  
min edilmez ise ne yapacaktır, ya hırsız olacaktır ya da fark-  
lı şekilde soygun yapacaktır, bizleri rahatsız edecektir. O ne-  
denle üniversite öğrenci sayısı şehrimizde 40 bin civarında  
olduğu biliniyor. Bu öğrenciler bize emanettir. Onların huzur  
içinde okumalarını ve ihtiyaçlarını sağlamak bizim görevi-  
miz olmalıdır. Öğrencilerin kötülüğe bulaşmadan, kötülüğe  
düşmeden, öğrenimlerini tamamlamaları için öğrenci yurtları  
yapılmalı, sayıları ihtiyaca göre çoğaltılmalıdır. Öğrenciyi i-  
yiye doğruya güzele sevk edecek mesaj verecek etkinlikler  
yapılmalı, öğrencilerin kişisel ve kültürel gelişmesini sağla-  
mak için çaba sarf etmek gerekir.

Burada belediyeye görevler düşüyor. Yüce Allah insanları  
farklı akıl ve kabiliyetlerde yaratmıştır. İnsanlar yetenekleri  
ve kabiliyetleri doğrultusunda eğitilmelidir. Isparta'mız kreş  
anaokulu ilköğretim okulu ve çeşitli liseler ile gittikçe eğitim  
öğretim ve kültür seviyesini yükseltmektedir. Beşikten meza-

ra ilim öğreniniz düsturu ile hareket edilmektedir. Okulların çoğunu devlet okulu oluşturmaktadır. Bunlara ilaveten vakıfların ve şahısların açtığı okullarda bulunmaktadır. Bunların yanında belediyemizin de ilköğretim okuluna destek olmak hasebiyle Osmanlı Mimarisi ile bir okul yapmış olması saygıya değerdir. Burada Isparta'mız da bazı şahıslar okul yapmaktadırlar. İlköğretim, lise ve Anadolu Lisesi yapılmıştır. Bu bakımdan bunları da anmak gerekiyor. Bu insanların sayısını artırmak bunları yapabilecek kudrette olan mali durumları müsait olan insanları teşvik etmekte yarar var diye düşünüyorum. Özellikle buradan Mustafa Gürkan Beyi de tebrik ediyorum, kendisini tanımıyorum.

Park ve bahçeler piknik yerleri insanlar için hem bir dinlenme eğlence hem de düşünme okuma öğrenme yerleri olmalı o nedenle bunların önemleri büyük. Son zamanlarda belediye bu konularda çalışmalarını yapıyor. O nedenle de belediyemizi tebrik ediyorum. Son yıllarda çocuklarımızın ve insanların oturabileceği, dinlenebileceği park ve bahçelerin sayısında artış vardır. Daha da artırılmalıdır. Sıkıntılı şehir hayatında insanların akşamüstü hafta sonu cumartesi veya pazar günleri dinlenebileceği misafirlerini götürebileceği mesire yerlerinin yanında farklı bir düzenleme ile Öküzbattı yer olacaktır. Park ve bahçelerin mesire yerlerinin sayıları daha da çoğaltılmalıdır. Oralarda insanlar için mini şekilde meşrubat satılan yerler, çay satılan yerler, gazete satılan yerler ve birde küçük mini bir kütüphane oluşturulmalı. İnsanların okuması kültürlerini geliştirmesi bilgilerini geliştirmesi için. Böylece sohbet ortamının doğması meydana getirilmesi gerekir. Bu bizim toplumumuz için önemli bir konu. Batı toplumlarında herkes kitap alıyor okuyor ama bizim yaşlılarımız ve yahut emeklilerimiz okumaya alışık değil. Sadece gazete kül-



türü ile hayatlarını devam ettiriyorlar. Kitap okumaya da hepimizin ihtiyacı var. Özellikle park ve bahçeye gidildiği zaman oradan kitap alma, o kitaptan yararlanma, fikrimizi, düşüncemizi, kültürümüzü geliştirme imkânı bulmalıyız. Bunun içinde belediyemiz Ayazmalar, Öküzhattı ve diğere şeylerde mesirelik yerlerinde büyük park ve bahçelerde küçük minyatür kitaplıkları korumalı, insanlar bunlardan yararlanmalı, faydalanmalı diye düşünüyorum.

Bir başka söylememiz gereken konu ise her mahalleye sağlık ocağı kurulmasıdır. Şimdi benim dediğim toplumu ilgilendiren konular olduğu için ben burada dile getiriyorum. Tabi bu mutlaka belediyenin yapması gereken şey değil. İl Sağlık Müdürlüğünün görevi ama insanın ihtiyacı. Bazen bu konularda belediyemiz destek oluyor veyahut ta yapma imkânı bulabiliyor. Bir başka yapılması gereken şey ise gezici kütüphaneler kurulmalı, her gün farklı bir mahallede halka ve gençlere kitap okuma hizmeti götürülmelidir. Yine hastanelerde hastaların okuması için kütüphaneler kurulmalıdır. Bugünün kahvehaneleri sadece zamanı öldürmek için oyun oynattırıyor, zamanı öldürmek için bir makine adeta. Bunun yerine okuma salonları, gerçek kıraathanelerin oluşturulması ve bunların sayısının çoğaltılması gerekmektedir. Bizim mazimizde olan kıraathaneler kurulmalı, kitaplarla donatılmalı ve insanlar burada oyundan ziyade kitap okumalı, sohbet etmeli:

Bir başka yapılması gereken ise şehir içinde her mahallede her kesimde olan insanları özellikle gençlerin spor salonları ve futbol sahalarının yapılması ve sayılarının ihtiyaca göre çoğaltılması gerekir. Günümüzdeki öğrenciler ve gençler sigaraya ve içkiye başlıyorlar birbirlerinden etkilenerken bunların olmaması için gençleri ne yapmamız lazım spora teşvik

etmemiz lazım. Spor sahaları açmamız lazım. Veya futbol sahaları açmamız lazım. Buralarda bu gençler sağlık içinde oynamak suretiyle kötü alışkanlıklardan uzak kalmalı diye düşünüyorum. Günümüzde belediyemiz bilhassa temizlik konusunda hassas davranıyor, pazaryerleri her mahallede var. Mahalleler arası otobüs sevkıyatında yeterli bir çalışma var. Okullar arası servis var yeterince. Düğün salonları hizmeti var. Bunlar yeterli ancak Isparta'mızın yeşil olması, mazide geçmişte yeşil Isparta olarak biliniyor Isparta'mız. Yeşil sahaların elmalıkların meyveliklerin üzüm bağlarının yerlerini bugün evler olmuş durumda. Yine yeşil Isparta olması için ağaçların dikilmesi konusunda gerekli çalışma yapılmalıdır diye düşünüyorum benim söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ediyorum.

### **Mustafa Taşkaya**

Hocam kahvehaneler dedi, Isparta belediyemizin çok güzel bir uygulaması var. Gelin kahvehaneleri kıraathanelere çevirelim diye. Şu anda kitaplarımız geldi, kahvehanelerin hepsine kütüphanelerimizi taktırdık. Isparta'da 135 tane kıraathaneyi toparladık. Şu anda kitaplar geldi, 3 tane eksik. Her kütüphaneye de 50 tane kitap koyuyoruz.

### **Fahrettin Önder**

Şimdi tüketici haklarının uygulama süresini Halil Beyi, güvenlikle ilgili zabıta konusunu Mustafa Beyi, sağlık veya diğer halk açısından kentli açısından da Hasan Beyi dinledikten sonra ben şu tespitleri yapıyorum. Şimdi kent hukuku bir ke-re kentlerin bağımsızlığını sağlamaya çalışan bir hukuk değildir. Kentler bağımsız değildir. Kentler bağımlıdır; çünkü bir üniter yapı içerisindeyiz, biz bu söylemlerimizi kent savu-



nucuları olarak söylerken kentleri bağımsızlaştırmayı düşünen bir görüş olarak savunmuyoruz. Kent hukuku dendiği zaman aslında idare hukuku içerisinde değerlendirilebilecek bir alt başlıktır. Bununla ilgili kitaplarımız vardı, mahalli idareler, yerel yönetimler diye anlatılmaktadır. Ama biz kent hukuku diye anlatmaya çalışırken kent bilincinin kentte yaşamının zorunluluğunun somutlaştırmış şekli olarak bunun belli bir müessese içerisinde anlatılması gerektiğini ortaya koyuyoruz. Medeni hukuk anlatıldığı zaman, Medine kelimesinden gelir kent demektir aslında. Köyde değil de şehirde yaşayanların hukuku gibi algılanır. Tarihte de böyledir zaten. Bakıldığında kent olarak görülen yerler; Roma'dır, Atina'dır yani polis anlamında anlatılan yerlerdir. Dışındakiler o dönemde zaten insan da sayılmıyor. Ama daha sonra kalenin dışına çıkıldığında büyüme ve devlet ülkeye yayılmıştır, coğrafyanın gelişmesi olmuştur. Bu noktada biz kent hukuku için merkezi idarede %80 belki daha fazla ihtiyaç hissediyoruz ve olmazsa olmaz görüyoruz. Onun için birinci tespitim kent hukuku bağımsız bir hukuk olarak değil, ayrı bir dal olarak, kamu hukuku, disiplinler arası işbirliği olarak, kamu hukuku, özel hukuk, karma hukuku diye değerlendiriyoruz. Çünkü kent hukuku içerisinde sadece idare hukuku yok. Halil Beyin anlattığı konuların tamamı ticaret hukuku yine idareyi ilgilendirdiği anlamda kamu hukuku ve ağırlıklı olarak da ticaret hukuku. Üretici demek esnaf ürettiği bir mal var bu malın tüketicisiye yansması var. Dolayısıyla biz kent hukukunu birinci tespitim kentli hakları olunca da insan haklarının bir dalı, insan haklarının kente yansıyan yönünü ifade etmeye çalışıyorum.

İkincisi olarak Hasan Hocam biraz bahsetti, şimdi hukuk toplumsal düzen kurallardan bir tanesidir. Toplumsal düzen içe-

risinde din de vardır, ahlak da vardır, görgü de vardır, hukuk da vardır. Tümü bir bütündür. Tümü yan yana omuz omuza olduğu zaman toplumlar refah içerisinde yaşamışlardır. Dolayısıyla bu toplum içerisinde baktığımızda bizim üs kavramımız sorumluluktur. Sorumlunun da içinde yazılı hukuk metinleri de vardır, yazılı olmayan etik de vardır. Ve nitekim sorumluluğun en önemli ayağı da etikdir. Şimdi anlatılanların mevzuatı olsun ya da olmasın şirket ya da kamu idaresi belediye ya da il özel idaresi ya da köy idaresi fark etmez hepsinde içe yansıyan ahlak anlamında sübjektif ahlakır bunun temeli. Kentli haklarının yaşaması, Mustafa Beyin bahsettiği; yapması lazım, bildirmesi lazım, bir uygulayıcı olarak yapması etmesi lazımları söyleten işte insanların içinde olan o etik anlayışıdır. Ama insanlar neticelerini görmedikleri için bunu yapmamaktadırlar.

Üçüncüsü güvenlidir. Bu da temel bir kentli haklarıdır. Güvenliğinde % 85'i merkezi idarenindir. Dolayısıyla jandarmadır. Ama biz görüyoruz ki dünyadaki gelişmelere göre yerel de zabitanın da bu noktada görevleri vardır. Belediye mevzuatına baktığımız son olaylar Mobese sisteminin ne kadar temel ihtiyaç olduğunu göstermiştir. İnsanların gizli alanlarının kalmadığını o sitemde en azından güvenlik açısından tespit edebiliyoruz. Belediyenin bir görevi gibi gözüküyor şu anda veya polisin bir vazifesi gibi gözüküyor ama kente yansıdığı için biz bunu dağ başına koymayız. Toplu yaşayan insanların olduğu yerlere koyuyoruz. Dolayısıyla güvenlik hakkı da her ne kadar merkezi idarenin ağırlığında olsa da zabıta yönü ile belediyenin de hakkıdır bununla ilgili mevzuat da vardır.

Hulusi Bey başta bir soru sormuştu. Bunun temeli hukukçu



olmayan uygulamacı olmayan birileri tarafından mı? Benim o konuda bilgim yok. Hukukçu olmayan biri de uygulamacı olmayan biri de koymuş olsa en azından yazılı hale getirmiş metin haline getirmiş insanların önüne koymuş uzun yıllarda uygulanmış. Biz neticesine bakmamız gerekiyor. Eksiği varsa onu da hukukçuların uygulamacıların tamamlaması. Ben netice olarak şunu söylemek istiyorum; kent hukuku ve kentli hakları bağlamında hak kısmını insan haklarına mal ediyorum, kent kısmının kültürel tarafta olduğunu tarih tarafında olduğunu teknik tarafının olduğunu iktisadi tarafının olduğunu belediye mevzuatı baktığımız zaman belediyelere sürdürebilir ekonomik kalkınma görevi veriyor. Ekonomik kalkınma dediğiniz zaman işin içine şirketler giriyor. Dolayısıyla şirketlerde bir kent içerisinde fabrikasını kurmuşsa üretim yerini kurmuşsa kentin bir parçası olarak kendini görmeli, ona da görev düştüğü anlamı çıkmaktadır kentli hakları bağlamında. Hukuki olarak da şunu söyleyebilirim, bir kısmını anlattım şu andaki haliyle koruma sağlanabilir mi? Sağlanabilir. Ama TCK diyorsanız ihbar yapmanız gerekir, kabahatler kanunu diyorsanız belediyeye ihbar yapmanız gerekiyor, ihbarda gizlilik, dolayısıyla ihbarın neticesi bilinmez ama biz ihbardan ziyade bizzat zarar gören kavramının risk sorumluluğu anlamında sorumluluğun etik boyutunu da düşünerek genişletilmesi gerektiğini, tehlike kavramının kusursuz esaslar çerçevesinde değerlendirmesi gerektiğini bu anlayışın kentlilik bilinci ile birleşmesi neticesinde de bizim kent hukuku kentli haklarının biraz daha yaşanır hale geldiğini, gelebileceğini düşünüyoruz. Bununla ilgili tanıtımları çoğaltabilirsek deminde söylendi, bir anda Tuzla – Gebze de ki varil hadisesi çevre kanununda değişikliğe sebebiyet vermiştir. Bu noktada da ne kadar kentli hakları dillendirilirse mevzuat haline geti-

rilir, işte kitapların dağıtılması bir örnek olacak. Ben bir on yıl sonra kent hukuku, kentli hakları kavramlarının insanlar tarafından bilinçli bir şekilde kullanılan bir toplum olacağımıza inanıyorum. Teşekkür ediyorum.

### **Hulusi Şentürk**

Ben teşekkür ediyorum. İlk oturumumuzu tamamlamış olduk. İkinci oturumda devam etmek üzere bir ara verelim.



## II.OTURUM

### **Hulusi Şentürk**

İkinci oturumumuza Mustafa Başkanımız ile başlayalım. Buyurun Mustafa Bey.

### **Mustafa Taşkaya**

Bende bu bölümde hocalarımızın dediklerine katılıyorum. Tabii ki kent hukuku kent demokrasisi yani kentlerde mutlaka insanlar bir arada yaşıyorsa ortak bunların görüşleri, yönetime katılmaları, yapılacak işlerden mutlaka söz sahibi olmaları gerekir. Bunun içinde önümüzde planlı kentler, yaşanabilir kentler diye iki bölüm çıkarıyor. Planlı kentler nedir? Bir şehrin kendi örf ve adet geleneklerine göre o şehirdeki yöne-



time katkıda bulunması lazım. Bizim Isparta'mız da çok hoş olan bir şey Afyon'da ters olabilir. Ama bunu mutlaka o şehirdeki insanların kendine benlik yapmaları lazım. Bir şehir planlama yapılıyorsa Isparta evleri deriz mesela bunlar örnek alınması lazım, eski Isparta evleri diyoruz, köşklü evler, bunun için planlı kentlerde mutlaka o şehrin örf, adet, gelenek ve görenekleri ön plana çıkararak mutlaka yerine getirilmesi, biraz önce Hulusi Beyin söylediği çıkmaz sokaklar, şehirlerimiz artık yaşanmaz bir hale geldi. Sıkıntılardan dolayı. Çıkmaz sokaklarda hırsızlık çok az olur. Çünkü kaçacak yeri yok adamın. Oralarda gerçekten bu olaylar çok az olur. Onun için şehirlerde planlı kentlerde mutlaka şehirde yaşayan insanların sayın Hasan Hocanın da söylediği gibi kanaat önderleri olur, dernekler olabilir, şehrin ileri gelen insanları olabilir, mutlaka onların görüşleri alınması lazım ve planlamalar buna göre yapılır.

Bir şehrin nazım imar planları yapılıyorsa buna göre yapılması lazım. Bir şehirde nazım imar planları yapılırken kaç tane hastaneye ihtiyaç var, ne kadar polikliniğe ihtiyaç var, ne kadar okula ihtiyaç var, ne kadar kültürel faaliyetler spor sahalarına ihtiyaç var, bunu da ancak o şehirde yaşayan insanlar ve o şehirlerdeki insanların katılması ile mümkün olabilir. Eğer siz bunu bir kişiye bırakırsanız, branşı mimar ise sadece estetik binanın yapısına önem verir. Branşı spor üzerine ise sadece spor sahalarına önem verir. Onun için planlı kentlerde şehirde yaşayanların mutlaka katılması gerekir. Zaten belediye kanununun da açıkça belde halkının şehirde yaşayan insanların görüşlerini almak için anket yapabilir diyor yapacağı hizmetlerden dolayı devlet de bu konuda açıklık vermiştir. Resmen yetkiyi de belediyelere vermiştir.

Diğer bir olayda yaşanabilir bir şehir, bir şehirde insanların kendilerinde eğer insanlar bazı olayları kendileri, menfaatleri önünde şehirde yaşayan insanların menfaatine getirir, mesela insan hem spor sahası yapıldıysa bunu ya benim çocuğum yok burada oynamayacak diyerek onu kötülemeye kalkmamalı. Eğer bir insan bir sağlık polikliniği yapıyorsa mutlaka orada yaşayan insanların buna ne gerek vardı dememesi lazım. Bunun için şehirde yaşayan insanların bütün olanaklarından yararlanması lazımdır. Bu spor sahaları olabilir, kütüphaneler olabilir, internet evleri olabilir, çocuk oyun evlerimiz olabilir, Isparta belediyesinin son günlerde yapmış olduğu, sosyal belediyeciliklerden biri de budur. Onun için yaşanabilir kentlerde bizim elimizde. Ben buna da değiniyorum. Mutlaka devletin yapmış olduğu, şahısların bağışlamış olduğu şeyleri korumamız lazım. Biraz önce yine çok güzel Hasan Hocam söyledi mesela bir Kamile Gürkan ilköğretim okulu evet bırakıp gitmiştir ama o eseri yaşatmakta o şehirdeki insanlara düşmüştür. Mutlaka onun korunması lazım. Onun için yaşanabilir kentler o şehirde bulunan insanların öz gayretlerine ihtiyacı vardır diyorum.

Sağlıklı şehirler içinde kısa bir açıklama yapacağım, temiz güvenli yüksek kaliteli fiziksel çevre, dengeli ve sürdürülebilir eko sistem, güçlü ve dayanışma içerisinde güçlü ve başarılı bir toplum, kendi hayatı sağlığı ve refahını etkileyen kararlara katılım ve bu kararlar üzerinde etkili olma şehirde yaşayanların hepsinin temel ihtiyaçlarını karşılamak, gıda, sağlık, temizlik, spor bütün bunların karşılanması için mutlaka katılımı lazımdır. Çeşitli iletişimlerden mutlaka sağlanması yapılması lazımdır. Mesela diyelim internet evi yapıldıysa Halı Kentteki de duymalıdır, Ayazma Mahallesinde ki de duymalıdır, Binbir Evlerdeki de duymalıdır. Belediyenin yeni bir



projesi Ispem, Isparta belediyesi sağlık psikolojik eğitim merkezi açılıyor. Bunu sadece merkezdeki insanın bilmesi kâfi değildir. Diğer 43 mahallede yaşayan insanların hatta köyde ki yaşayan insanlarda bunları duymalıdır ki iletişim yapılmalıdır, mutlaka faydalanması gerekir diye düşünüyorum. Yine insanlar farklı yaşam içerisinde yeniliğe mutlaka ayak uydurmak zorundadır. Mesela bisiklet çıktığında Őeytanın arabası diye bir kenara atılıyorsa olmaz bugün internetler yapılıyor, bilgisayarlar gündeme geldi, bunlardan mutlaka Şehirde yaşayan insanların faydalanması gerekir.

Yine belediyeye verilen geçmişe yönelik kültür ve tabiat varlıklarının yok olmasını önleyici görevleri vardır belediyelerin. Bunların eskisi ile eski haline getirebilir, yenisini tamir edebilir diyor. Buda kültürüne sahip çıkılması gerekiyor. Eski kültürüne sahip çıkması gerekiyor. Şehirde insanların mutlaka eğitim kültür gibi olanakların bütün imkanlara eşit ve ulaşabilir bir miktarda, uzaklıkta, mesafede olabilir, herkes eşit haklardan faydalanması lazım. Tabii ki Allaha Őükür Isparta'mız da en önde geliyor. Yüksek sağlık hizmeti bu da sağlıklı yaşam için geçerli olan Őartlardır diye düşünüyorum. Hepinize teşekkür ediyorum.

### **Hulusi Şentürk**

Ben teşekkür ederim. Halil Bey sizin ilave etmek istediğiniz varsa buyurun.

### **Halil KızıŐimŐek**

Şimdi efendim kent hukuku kentli hakları kentlilerin bir arada ortak yaşam esaslarından yine küçük bir anekdotla anlatayım. Eskiden mal satan ticarethanelerde müşteri velinimeti-

mizdir denirdi. Müşteri haklıdır. Ama aynı işyerlerinin bir bölümünde de satılan mal geri alınmaz da yazardı. Müşteri her zaman haklıdır. Müşteri velinimetimizdir satıcılar açısından hem de müşteri haklıdır. Ama müşteri farklı, tüketici her zaman haklı mıdır? Tüketici her zaman haklı değildir. Ama tüketicinin haklı olduğu zamanlarda da hakları mutlaka korunmalıdır. Tüketiciler haklarını nasıl korurlar. Haklarını korurken nelere dikkat ederler? Hakem heyetleri kişilerin haklarını nasıl koruyor? Yaptırım gücü var mıdır? Bizim verdiğimiz kararların etkisi etki kabiliyeti uygulanabilirliği nedir?

Tüketiciler haklarını her zaman koruyabilirler; ancak burada bir şart var. Haklarını nerede korurlar, eğer 2008 yılı içerisinde söylüyorum 875 YTL'nin altında mal ve hizmet uyuşmazlığı varsa mutlaka tüketici hakem heyetine başvuru zorunludur zaten. Başka bir yerde hak arayamazlar. Mutlaka tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Tüketici hakem heyetleri peki nasıl karar verirler? Özellikle belgelere dayalı dosya üzerinden karar verirler. Belgelere dayalı dosya üzerinden. Bu ne demektir? Biz bir mal satılırken bir pazarlık yapılırken bir satıcının dükkânında bir ticari işlem olurken orada değiliz, onu en iyi belgeleyen unsurlardan biri faturalamadır. Bizim için bir malın oradan alındığını gösteren şey faturadır. Hele bir de malda barkot var ise barkot fatura uyuşmasına baktığımızda o malın o işyerinden aldığını tescilleriz.

İkincisi mal ile birlikte verilmesi gereken belgelerdir. Garanti belgesi, satış sonrası hizmetler, servise gitti ise servis fişleri gibi dosyaya maddi olarak konulabilecek evraklar vardır. Biz bu evraklara bakarız. Hakem heyetleri olarak ve bu evrakların sonunda eğer o mal ile ilgili malda bir ayıp arıza varsa biz bunu bilemiyorsak eğer her iki tarafta birisi bende de-



ğil, arızalı değil öteki arızalı diyorsa ya da birisi kullanımdan kaynaklanan bir hata vardır, benim üretimden kaynaklanan bir hatam yoktur diyorsa o zaman bilirkişilere başvururuz. Yani çalışma esaslarından bahsetmek istiyorum. Bilirkişiye konusunda ilimizde en uzman gördüğümüz bilirkişiye bu bilirkişilerimiz kimlerdir? Üniversitelerdir ilgili bölümleri varsa. Meslek odalarıdır. Meslek odalarında da bulamıyorsak o alanda varsa ilimizde uzman olduğuna inandığımız başka kişilerdir. Bunların bilirkişisine başvururuz. Bilirkişi kanaati oluşuktan sonra heyet olarak karar veririz. Hakem heyetlerinin kararına itiraz hakkı vardır. Onbeş gün içerisinde taraflar tüketici mahkemesine itiraz edebilirler. İlimizde tüketici mahkemesi yok. Ama tüketici mahkemesi sıfatıyla iş gören asli hukuk mahkemesi var. On beş gün içerisinde başvurabilirler, eğer onbeş gün içerisinde mahkemeye bizim kararımıza itiraz edilmez ise ve değeri de 875 YTL'nin değeri altındaysa bizim kararlarımız bağlayıcı kararlardır. Tarafları bağlar ve icra iflas kanununa göre de icra ile o kararın uygulanabilirliği sağlanır.

Yine tüketiciler Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü bünyesinde kurulu bulunan tüketici hakem heyetine ellerindeki belgeler ve şikâyetlerle ilgili olarak başvurabilirler. Birinci söyleyeceğim bu; hep 4077 sayılı kanun deriz. İkinci düzeltmem gerekende. 4077 sayılı kanun evet esas temel kanunumuz 1995 yılında yürürlüğe girdi ancak 2003 yılında 4822 sayılı kanunla hem uygulama alanı hem uygulama kabiliyeti çok geliştirildi. Ve şu anda birçok Avrupa ülkesine de bulunmayan uygulama kabiliyetine sahip ve çok geniş bir alanı kapsayan tüketicilerle ilgili bir yasa meydana geldi. Mesela burada en önemli unsurlardan birisi 1995 de çıkan kanunda hem satıcı ve sağlayıcı olarak hem de tüketici olarak kamu tüzel kişilikleri

sayılmazdı. Yani kamu tüzel kişilere dava açılmazdı. Diyelim ki belediyenin yaptığı bir işlemden dolayı belediyeyi tüketici dava edemezdi eskiden ama şimdi 4822 sayılı kanun ile diyor ki tüketici bir mal veya hizmeti ticari ve mesleki olmayan amaçlar edinen kullanan veya yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi diyor yani belediyeler ya da diğer kamu kurumları örneğin bir köy hizmetleri il özel idaresi ya da bir sanayi ticaret müdürlüğü ya da üniversite. Bunlar bile bir mal ve hizmeti ticari olmayan amaçlarla yani bir kar amacıyla bir ticari amaç edinmediyse bunları bile tüketici sayıyor. Bir örnek vereyim, İl Özel İdaresinin bir kamyonunun arızasından dolayı alınan bir yedek parçanın takıldığında yedek parçadaki arızanın ayıbın daha doğrusu orta yere çıkması ve bu ayıbın o kamyondaki başka diğer parçalarda zarar vermesinden çıkan bir uyuşmazlıkta hakem heyeti, il özel idaresinin kamyonuna takılan parçanın hakkını hukukunu korudu ve o kararı aldı inceledi. Sonuç olarak da bir karar verdi. İl özel idaresinin lehine ve bu uygulandı. Bir kamu tüzel kişiliği tüketici olarak hakkını aradı.

Mesela şu andaki sabit ücretler konusunda örnek veriyorum herhangi bir sendika ticari olarak kullanmadığı bir telefonda dolayı sabit ücretten dolayı bana müracaat edebiliyor. Tüzel kişilikler tüketici konumuna kondular. Bir devlet hastanesi aldığı bir sağlık cihazına servis gelmemesinin hakkını bende arayabiliyor. Tüketici konumuna koydular. Ama aynı zamanda da yine aynı tüzel kişilikler satıcı ve sağlayıcı konumuna da kondular. Yani verdikleri bir mal ve hizmetten dolayı tüketici ile arasında bir ihtilaf varsa tüketicilerin de onlardan şikayet etmesi hakkı doğdu. Telekom şikayetleri mesela, sabit ücretler şikayeti bunlara örnektir. Mesela diyelim ki örnek veriyorum belediye su işlerinden dolayı aldığı bir uygulama-



sında tüketici arasında bir ihtilaf varsa ve bu değer 875 YTL'nin altında ise tüketici ile belediye arasındaki ihtilafa hakem heyetlerinin bakma kabiliyetleri ortaya çıkarıldı. Bu anlamda bayağı 4822 ile uygulanabilirliği çok genişletilmiş bir kanun hakkına geldi, tüketicilerin burada haklarını sonradan ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklarda özellikle haklarını korumaları için mutlaka mal ve hizmet alımlarında belgeye dayalı işlem yapmalarını yani faturasını fişini garanti belgesini servis fişini o işlerle ilgili ne varsa mal ya da hizmeti ile ilgili belgelendirebilecek sözleşmesini almalı ve korumalı muhafaza etmelidir.

Teşekkür ederim.

### **Hulusi Şentürk**

Ben teşekkür ederim. Hasan Bey buyurun.

### **Hasan Özgüleç**

Ben birkaç cümle ile tamamlamak istiyorum. Birincisi toplumu ilgilendiren bir sokak çocukları konusu var. Genellikle İzmir, İstanbul gibi büyükşehirlerimizde etkin olan bir durum sokak çocukları. Annesinden babasından kopan buralara sığınan çocuklar toplumumuz için zaman zaman zararlı oluyor. Bu konuda Isparta'mız hakikaten böyle bir probleme sahip değil. O yönden sevindirici bir durum. Bir başka konu ise tinerici çocuklar veyahut ta balıcı çocuklar. Yine bu büyükşehirlerde olan varoşlardan kaynaklanan çocukların kültürsüz eğitimsiz insanların çocuklarının meydana getirmiş olduğu bir şey. Mutluluğu huzuru bali de veya tinerde arayan çocuklar bunların sayısı geçen yıllarda emniyetin araştırmasına göre 200 civarındaydı, emniyetin aldığı tedbirler sonucunda

200'den azalarak 100'ün aşağısına inmiş durumda Isparta'mızda. Yine sevindirici bir durum. Toplumun fertleri bu durumda hassasiyet göstermeli diye dşunyorum. Özellikle belediye bu konuda hassasiyet gösterebilir. Bir başka konu yine toplumun huzurunu bozan bazı ticari merkezler var bunlardan içkilerin satıldığı özellikle bira satışları meyhaneler birahaneler bunlar şehir içinde eskiden beri var. Buralarda içen, vakit geçiren insanlar zamanla çıkıp sokaklarda bağırmakta nara atmakta ama Isparta'mızda var. Ve kusmak suretiyle sokakları kirletmekte bunların tedbirlerinin alınması gerekir diye dşunyorum.

Teşekkür ediyorum.

### **Hulusi şentürk**

Ben teşekkür ediyorum. Beklentilerin bayağı üstünde sürdü. En kısa bu srecekte derken en uzun toplantımız bu oldu. Ben tüm katılımcılara teşekkür ediyorum. Tüm katılımcılarımızın üzerinde uzlaştıkları ortak nokta şu: herkes hakkını aramasını bilmeli. Siz hakkınızı aramıyorsanız bu iş olmaz, Mustafa beyin özellikle üzerinde durduğu sorumluluğumuzu kuşanmadır. Hepinize tekrar katılımlarımızdan dolayı teşekkür ediyorum.

